

54. Perjantaina 14 päivänä toukokuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit 1326

2) Pohjoismaiden neuvoston täydennys-
vaali „

Kolmas käsittely:

3) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muut-
tamisesta 1327

Hallituksen esitys n:o 275/1992 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15/1992
vp

Toinen käsittely:

4) Ehdotukset laeiksi saamelaisalueen
koulutuskeskuksesta sekä ammatillisista
oppilaitoksista annetun lain 1 §:n muutta-
misesta 1338

Hallituksen esitys n:o 357/1992 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjes-
tyksen 16 §:n 3 momentin ja edustajan-
palkkiosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta 1342

Lakialoite n:o 48/1992 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1

6) Ehdotukset rikosrekisterilaiksi ja
laiksi ehdollisesta rangaistuksesta annetun
lain 2 §:n muuttamisesta 1344

S. Hallituksen esitys n:o 368/1992 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 8

7) Ehdotukset väestötietolaiksi ja laiksi
väestökirjahallinnosta annetun lain muut-
tamisesta „

Hallituksen esitys n:o 355/1992 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

8) Ehdotus laiksi tuoteturvallisuuslain
muuttamisesta 1345

Hallituksen esitys n:o 4
Talousvaliokunnan mietintö n:o 13

Esitellään:

9) Hallituksen esitys n:o 49 postitoimin-
talainsäädännöksi „

10) Hallituksen esitys n:o 50 laiksi Pos-
ti- ja telelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi 1354

11) Hallituksen esitys n:o 53 laiksi mai-
don, sianlihan ja viljan vientikustannus-
maksusta annetun lain muuttamisesta „

12) Hallituksen esitys n:o 54 laiksi pien-
yrittäjän vuosilomarahasta annetun lain
kumoamisesta „

13) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 21
laeiksi talletuspankkien toiminnasta an-
netun lain ja pankkitarkastusvirastosta an-
netun lain muuttamisesta „

14) Asetus 30 päivältä huhtikuuta 1993 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta (A 1) 1355

Pöydällepanoa varten esitellään:

15) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä vaaleja ja kansanäänestyksiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE 29) „

16) Talousvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laiksi maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta (HE 51) „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Anttila S-L., Dromberg, Enestam, Hacklin, Halonen, Hautala, Isohookana-Asunmaa, Jurva, Kasurinen, Kekkonen, Koistinen, Korva, Kuittinen, Kääriäinen, Lehtinen, Metsämäki, Myller, Nikula, Näsi, Pietikäinen S., Pokka, Rauramo, Rehn O., Roos J., Ryyänänen, Saario, Salolainen, Savolainen, Särkijärvi, Tiuri, Vanhanen, Varpasuo ja Väyrynen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Vanhanen, Varpasuo, Alho ja Lehtinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat S-L. Anttila, Hautala, Isohookana-Asunmaa, S. Pietikäinen, Ryyänänen ja Salolainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Enestam, Jurva, Kekkonen, Kuittinen, Kääriäinen, Lehtinen, Metsämäki, Nikula, Rauramo, J. Roos, Saario, Savolainen ja Väyrynen sekä tämän kuun 18 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Rinne.

S. Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan toukokuun 7 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 52 ja 55, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 165 ja 167—169. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, hallintovaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja sivistysvaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti:

ulkoasiainvaliokuntaan jäseneksi ed. Zyskowicz ja varajäseneksi ed. Sasi,
valtiovarainvaliokuntaan varajäseneksi ed. Rauramo,
hallintovaliokuntaan varajäseneksi ed. Ihämäki,
puolustusvaliokuntaan jäseneksi ed. Ihämäki sekä
sivistysvaliokuntaan varajäseneksi ed. Kaari-lahti.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Pohjoismaiden neuvoston täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 2) asiana on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistan mukaisesti jäseneksi ed. Saastamoinen ja häneltä vapautuvalle varajäsenen paikalle ed. Ihamäki.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 275/1992 vp

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15/1992 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva ulkomaalaislain muutos alkaa saada jo aivan ihmeellisiä piirteitä. Ulkomaalaislain muutos on ollut sosiaali- ja terveystieteiden epävirallisesti käsiteltävänä siitä syystä, että siihen liittyy ongelmia Suomen sosiaaliturvaan nähden.

Kun me kuulumme asiasta sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa asiantuntijoita, tulimme siihen tulokseen, että suomalaista lainsäädäntöä on ehdottomasti selkiytettävä Eta-sopimuksen voimaan tullessa, jotta suomalaisen sosiaaliturvan piiriin ei pääse perusteettomasti. Pohdimme sitä, pitäisikö ulkomaalaislain muutos hylätä, mutta silloin totesimme, että hylkäämisellä ei ole mitään vaikutusta, koska direktiivit jo määrittelevät sen, mitä nyt puetaan suomalaisen lainsäädännön muotoon.

Mielestäni asiassa, jossa valiokunta yksimielisesti epävirallisesti halusi esittää pontta lain saatteeksi, ei ole kysymys hallitus — oppositio-asetamasta vaan kysymys on Suomen kansanedustajien vastuusta näissä asioissa kansainvälistyvässä Suomessa ja kansainvälistyvässä Euroopassa.

Eta-sopimus ja mahdollinen EY-jäsenyyden merkitsevä sosiaaliturvan kannalta sitä, että maahan työhön tuleva pääsee maan kansalaisen kanssa saman sosiaaliturvan piiriin. Tämä lähtö-

kohta on selkeä ja hyväksyttävä, kun koko yhdyntymisen pääasioita on taata työvoiman vapaa liikkuvuus maasta toiseen. Tässä asiassa ei ole mitään epäselvyyttä.

Miksi sitten sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijavalioikuntana näkee sosiaaliturvajärjestelmämme ja Eta-sopimuksen yhteensovittamisessa ongelmia?

Ensinnäkin käsiteltävänä olevassa ulkomaalaislain muutoksessa puhutaan käsitteestä, jota suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä ei tunne, eli oleskelulupa myönnetään huollettaville vanhemmille ja huollettaville alle 21-vuotiaille lapsille. Suomessa sosiaaliturva on yksilöllinen eikä lapsilla ole velvollisuutta elättää vanhempiaan. Esimerkiksi Saksassa näin ei ole. Jos vanhemmalla ei ole omia eläketuloja eli työeläkettä, saattaa hän olla työntekijän tulojen varassa. Näitä huollettavia vanhuksia varten on Eta-sopimuksessa tai EY:ssä tällaiset määräykset, jotka nyt ollaan Suomessa pukemassa lain muotoon, ulkomaalaislakiin.

Suomen sosiaalihuoltojärjestelmän mukaan työntekijän kanssa maahan muuttava vanhus saisi toimeentulotukea vai saisiko? Jos hän saa oleskeluluvan siksi, että hän on riippuvainen lapsensa tuloista, katsomme, että hänen elättämisensä tällä perusteella nimenomaan kuuluu lapselle? Tämä ristiriita suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän ja Eta-sopimuksen käsitteiden välillä vaatii sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntemuksen perusteella selvennystä.

Valiokunta kuuli lain yhteydessä lukuisia asiantuntijoita ja tuli yksimielisesti siihen tulokseen — ja toistan kyllä sen, että epävirallisesti — että asiaan on kiinnitettävä vakavasti huomiota. Valiokunta siis päätyi silloin esittämään pontta asian korostamiseksi, ja sovimme, että jokainen valiokunnan jäsen tästä asiasta omassa ryhmässään puhuu.

Toinen ongelmaryhmä ovat ns. työnhakijat, jotka eivät tule työnhakumaan sosiaaliturvajärjestelmän piiriin vaan saavat toimeentulonsa oman maansa työttömyysturvajärjestelmästä. Suomessa on ihmetelty sitä, ovatko nämä työnhakijat oikeutetut suomalaisen sosiaalilainsäädännön vuoksi toimeentulotukeen. Mitään Eta-sopimukseen liittyvää elättämisvelvollisuutta Suomella ei ole, eikä EY-maissa tätä asiaa ole nähty miksiäkään ongelmaksi, koska asia on siellä selvä. Ongelma syntyy omasta lainsäädännöstämme ja tulkinnoista. Jos näitä epäselvyyksiä ei selvitetä, antaa Suomi oman sosiaaliturvansa perusteettomasti muiden käyttöön. Toi-

voisin, että Suomessakaan ei oltaisi niin sinisilmäisiä, ettemme näkisi sitä suurta ihmismäärää, joka Euroopassa liikkuu etsimässä sellaisia sosiaaliturvajärjestelmiä, joista he voivat tukea perusteettomasti saada.

On valitettavaa, että Suomessa tällaiset asiat ovat jonkinlainen tabu. Erityisesti RKP säikkyi tämännäköisiä asioita. Näissä on kuitenkin kysymys aivan asiallisesti siitä, milloin me haluamme oman lainsäädäntömme koskevan ulkomaalaisia ja milloin emme. Toistan vielä sen, että Eta-sopimus on tässä suhteessa aivan yksiselitteinen ja selkeä: Työntekijät saavat saman sosiaaliturvan maassa kuin maan kansalaiset, mutta epäselvyydet syntyvät sitten sosiaalihuoltojärjestelmän piiriin tulevista, joita Eta-sopimus sinänsä ei koske.

Tästä on kysymys, ja siksi haluaisimme eduskunnan ponnella korostaa sitä, että nämä ongelmat on selvitettävä ja tarvittaessa on muutettava Suomen lainsäädäntöä. Huomautan vielä siitä ja muistutan kaikille edustajille, että sama ongelma oli esillä Eta-sopimusta käsiteltäessä ainakin ulkoasiainvaliokunnassa, työasiainvaliokunnassa, valtiovarainvaliokunnassa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Puoluerajoihin katsomatta kansanedustajat olivat tästä asiasta huolissaan.

Sama asia on esitetty myös huolena hallintovaliokunnan mietinnössä, jota nyt olemme käsittelemässä, mutta mielestäni tämä edellyttäisi pontta, jotta saisimme riittävästi kiinnitetysti ministeriöiden huomion tähän ongelmaan ja jotta sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö esimerkiksi tekisivät tässä asiassa yhteistyötä.

Nyt tämä asia todellakin näyttää mutkistuvan. En tiedä tässä vaiheessa, milloin pontta esitetään ja kuka sitä loppujen lopuksi esittää. Luultavasti asia siirtyy vielä tiistaille. Mutta vetoan kansanedustajiin ja kollegoihin, että te äänestäisitte tämän ponnin puolesta huolimatta siitä, kuulutteko oppositioon vai hallitusryhmiin.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ensinnä, ettei tärkeä asia unohtuisi, ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta liittyy yhteen Eta-sopimuksen neljästä ulottuvuudesta, nimittäin ihmisten ja työvoiman vapaaseen liikkumiseen. Eta-sopimuksen mukaisesti meillä on ollut se käsitys, että Eta-alueen kansalainen saa Eta-sopimuksen astuttua voimaan vapaasti etsiä työtä kolme kuukautta ja

sen ajan lähtijämaa maksaa hänen toimeentulonsa Suomessa. Tässä käsityksessä olimme ulkoasiainvaliokunnassa, kun aikoinaan Eta-sopimusta käsiteltiin, kunnes kansliapäällikkö Perttunen eräänä päivänä totesi, hän ei nyt sanonut aivan näin, mutta siihen tyyliin, että "alkää olko liian hyväuskoisia tämän asian suhteen, koska Euroopassa vallitsee tuomioistuinkäytäntö, jossa jo nyt katsotaan mm. Englannin eräiden tuomioistuinten mukaan, että tämä työnhaku-aika on yhdeksän kuukautta vähintään". Silloin meidän ja ainakin minun päässäni alkoivat hälytyskellot soida ja pyysin lisää selvityksiä tästä. Asia selvisi: Näin ei olekaan.

Nyt tässä hallituksen esityksessä, sen 8 §:ssä, todetaan, että sen jälkeenkin kun kolme kuukautta on kulunut, Euroopan talousalueen kansalainen voi etsiä täällä työtä kohtuullisen ajan, jos hän on todella työnhaussa ja jos hänellä on asialliset mahdollisuudet työtä saada. Tämä "kohtuullinen aika" merkitsee täysin epämääräistä määritelmää. Ainakin se on eurooppalaisen tuomioistuinkäytännön mukaan yhdeksän kuukautta, todennäköisesti vuosi ja enemmänkin.

Kun kolme kuukautta on vain se aika, jonka lähtijämaa maksaa tämän henkilön sosiaalikutannukset, sen jälkeen hän tulee täällä Suomessa suomalaisen yhteiskunnan kustannettavaksi, ja kun eräänä päivänä vuoden kuluttua katsotaan, että hänet pitäisi palauttaa kotimaahansa, vallitsevan käytännön mukaan ratkaisu tulee olemaan, että kun hän on ollut täällä jo niinkin kauan, emme voi häntä enää palauttaa.

Näin ollen tällaisesta henkilöstä tulee suomalaisen yhteiskunnan elätettävä. Siitä emme pääse mihinkään, ja tämä on eräs Euroopan talousalueen sopimukseen liittyvä suuri vaara, Euroopan talousalueeseen, jota koskevaa sopimusta Suomen ei koskaan pitäisi ratifioida, koska se muutenkin sitoo meidät honkiintuvaan ja taantuvaan talousalueeseen, josta meille ei ole mitään muuta hyötyä kuin itsenäisyyden menetys. Onko se sitten hyöty, arvoisat kansanedustajat? Mitään taloudellista hyötyä meille ei ole.

Tämän lakiesityksen 16 § hallituksen esittämänä esitti, että tällainen Eta-kansalainen voi vapaasti tuoda Suomeen oman ja puolisonsa alle 21-vuotiaat huollettavat. Valiokunta on tätä 16 §:ää muuttanut siten, että tämä parenteeli, niin kuin hienosti sanotaan, moninkertaistuu ja tällä Eta-kansalaisella, joka tulee tänne mukamas etsimään työtä ja jää tänne yhteiskunnan elätettäväksi, on mahdollisuus tuoda sedän po-

jan veljen kaimat mukanaan, kymmenittäin ihmisiä. Olen aikaisemmin sanonut, että jos tämä henkilö on hollantilainen, joka on naimisissa kurdilaista syntyperää olevan turkkilaisen kanssa, siellä on syntyvyys aikamoinen ja tältä alueelta löytyy kyllä kymmeniä sukulaisia, jotka tämän 16 §:n mukaan tulevat tänne Suomeen ja suomalaisen yhteiskunnan kustannettaviksi. (Ed. Stenius-Kaukonen: Väärä luulo!)

40 § taas ratkaisee sen, että näitä henkilöitä ei Suomesta voida karkottaa käytännössä lainkaan. Toisin sanoen me joudumme heitä elättämään. Harvat heistä tulevatkaan työnhaun taroituksessa. Kaiken lisäksi he eivät saa työtä. Kun katsotaan, mitä maksaa tällainen henkilö yhteiskunnalle, minä viittaan vuodelta 90 sisäasiainministeriön minulle antamaan kirjalliseen lausuntoon, jonka mukaan esimerkiksi pakolainen ensimmäisenä vuonna maksaa suomalaiselle yhteiskunnalle 162 516 markkaa. Tämä on raskasta kulujen lisäämistä Suomelle, jos me menemme tähän Eta-ansaan. Sen vuoksi tämä lakiehdotus pitäisi ehdottomasti hylätä.

Kun tätä lakia käsiteltiin edellisen kerran eduskunnassa, lukuun ottamatta viime viikon toista käsittelyä, se tapahtui viime vuoden joulukuussa, ja silloin, näin arvelen, allekirjoittaneen esitysten perusteella myös ed. Taina heräsi näkemään nämä vaarat ja tämä lakiesitys otettiin eduskunnassa tietyllä tavalla pöydälle tai hyllylle ja tämä eduskunta, sen valiokunnat ja virkamiehet, ryhtyi tutkimaan, mitä täytyy tehdä, jotta näiltä vaaroilta pelastutaan. Nyt tämä laki tulee tänne eduskuntaan täsmälleen samanlaisena kuin se oli täällä viime joulukuussa. Sitä ei ole muutettu sanallakaan eikä myöskään selvitetty, ovatko nämä esittämäni vaarat todellisia vai eivät.

Nyt ed. Taina on täällä todennut, arvostan hänen näkemyksiään ja selkärankaansa tässä asiassa, näin olevan. Nyt täällä eduskunnassa hän esittää, että asia korjattaisiin ponnella, jota tietämäni mukaan hallitusryhmät eivät lainkaan kannata. Oppositioyryhmistä ehkä Suomen maaseudun puolue kannattaa, vaikka tällainen ponsi on täysin tyhjänkevä.

Näillä ponsilla ei eduskunnassa ole mitään merkitystä. (Ed. Rinne: Niin on!) Ne ovat täysin alennusmyynnissä olevaa tavaraa. — Mutta niillä tehdään kuitenkin, ed. Rinne, kauppaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Aikanaan Helteen ponnella, joka koski presidentin valtaoikeuksien alentamista, myytiin suomalainen perusturva, koska vietiin oppositiolta mahdollisuudet mää-

rävähemmistöllä estää tämän huonon hallituksen tekemät esitykset.

Nyt tällä ponnella, jota ed. Taina täällä esittää ja jota me kyllä kannatamme SMP:ssä, vaikka sillä ei ole mitään merkitystä, jos tätä lakia ei hylätä, myydään suomalainen yhteiskunta kulsekelevien eurooppalaisten jalansijaksi ja suomalaisten sosiaaliekustannusten räjähdysmäiselle kasvulle alttiiksi. Tällä teidän ponnellanne ei ole mitään merkitystä, ed. Taina, se on täysin paperitavaraa, ei mitään. Nyt tässä tehdään tämän tyyppistä huijausta, yritetään saada uskomaan, että suomalainen yhteiskunta on pelastettu tällä ed. Tainan ponnella. Me tiedämme, että sillä ei ole mitään merkitystä, ei minkäänlaista.

Ainoa mahdollisuus meillä on hylätä tämä laki, ryhtyä valmistelemaan sitä uudelleen ja selvittää perusteellisesti, mihin me olemme tässä kysymyksessä hyväuskoisina menemässä. Se, että me menemme taantuvaan ja honkiintuvaan Euroopan talousalueeseen ja ehkä Euroopan yhteisöön vielä myöhemmin, on jo suuri menetyks. Mutta tämä on erityisesti sellainen asia, joka pitää tässä vaiheessa nyt estää, ja tämän vuoksi tämä laki pitäisi hylätä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Sillä ei ole mitään merkitystä!)

Herra puhemies! Näin olen asian nähnyt. Ja laitatte mieleenne tulevia vuosia varten, että jos tätä lakia ei hylätä, eräänä päivänä rautatieasemalla on 20-kertaisesti niitä, jotka katselevat rautatiekiskoja kauas, koska heillä on aina ikävä johonkin, jos sosiaalilautakunta ei ole vielä ehtinyt Mersua ostaa heille, koska eiväthän rautateillä voi tällaiset herrat matkustaa, Mersuhan heillä täytyy olla.

Herra puhemies! Lopetan tähän. Olen asiasta puhunut ja huomautan edustajille, että jos pyydätte vastauspuheenvuoroja, niin painakaa vnapäintä.

Edustajat Vanhanen ja Varpasuo merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen eurooppalainen parlamentti ilmiselvästi tarvitsee aitonniemensä. Se kai kuuluu eurooppalaiseen nykytilaan ja kulttuuriin. Mutta hyvin mielenkiintoista on se suomen kieli ja se viesti, mitä ed. Aittoniemi viestittää. Kun tarkoin kuuntelin ed. Aittoniemen äskeisen vuodatuksen, siellä esiintyivät mm. seuraavanlaiset samaa merkitsevät ilmaukset kuin

kaima = sukulainen = ulkomaalainen. Kun en ymmärrä tämän laatuista suomen kieltä lainkaan, niin silloin jää koko ed. Aittoniemen äskeisen puheenvuoron muukin sisältö arvioimatta eli omaan arvoonsa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen hyvin pahoillani, että Suomen parlamentissa käytetään sellaista kieltä kuin ed. Aittoniemi tässä asiassa käyttää. Hänen kannattaisi lukea lakiesityksen 8 §. Tarkoitus on se, että Suomeen saa tulla tekemään töitä, ja mielestäni on erittäin hyvä, että me saamme ulkomaalaisia. Jos ajatellaan Suomen teollistumiskehitystä aikoinaan, niin olimme ratkaisevasti ulkomaalaisten varassa. (Ed. Riihijärvi: Ei ole omillekaan töitä!) He loivat ensimmäiset yritykset Suomessa.

Mutta haluan sanoa sen, että tärkeätä on vastavuoroisuus. Suomalaiset saavat mahdollisuuden työskennellä ulkomailla tämän Eta-sopimuksen kautta, ja haluan ed. Aittoniemelle sanoa, että palaute, mitä nuorilta suomalaisilta eniten saan tänä päivänä, on se, että he kysyvät, koska Eta-sopimus tulee voimaan, jotta he voivat mennä Keski-Eurooppaan työskentelemään. Siitä syystä on tärkeätä, että tämä esitys todellakin hyväksytään.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Aittoniemelle todeta sen, että todellakaan tämän lain hylkäämisestä ei ole mitään hyötyä, koska Eta-sopimus joka tapauksessa määrittelee niin, että tällaiset huollettavat vanhemmat ja lapset ovat oikeutetut kulkemaan sen työntekijän mukana, jota Eta-sopimus koskee. Siinä suhteessa hänen ehdotuksestaan ei todellakaan ole mitään hyötyä.

Kyllä tässä on kysymys pelkästään siitä, miten me omaa lainsäädäntöämme kehitämme niin, että se yhteensopii Eta-sopimuksen velvoitteiden kanssa. Tässä ei ole mistään sen kummallisemmasta asiasta kysymys esimerkiksi ulkomaalaisia kohtaan, vaikka eduskunnassakin näyttää olevan vain kaksi linjaa, ed. Aittoniemen linja ja sitten niiden, jotka eivät halua lainkaan puhua näistä asioista. Minun mielestäni näistä asioista pitää voida asiallisesti keskustella. Siksi olen vähän pahoillani siitä, että aina ed. Aittoniemi värittää nämä keskustelut ja kukaan ei uskalla kenties leimautumisen pelossa näistä asioista mitään sanoa. Toivoisin todella, että näihin asioihin paneudutaan asiallisesti eduskunnassa.

Mitä tulee ponteen, niin en minä ihan niin pessimistinen ole sen suhteen kuin ed. Aittoniemi. Minun mielestäni ponnen tarkoituksena olisi velvoittaa viranomaisiamme toimimaan näissä asioissa, koska meille esimerkiksi valiokunnassa sanotaan, että ongelmia on. Mutta ei näytä olevan riittäviä toimenpiteitä ongelmien ratkaisemiseksi. Siitä syystä eduskunta voi velvoittaa ministeriöitä toimimaan tässä asiassa ja ennen kaikkia yhteistyössä, koska nythän sisäasiainministeriö ja sosiaaliministeriö eivät riittävästi pohdi yhdessä näiden asioiden yhteensovittamista.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ne asiat, joita esillä olevassa ponnessa on esitetty, ovat hyvin perusteltuja ja paikallaan. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä ponnessa esitetyt näkökohdat ovat täysin hyväksyttäviä ja itse asiassa myös välttämättömiä.

Emme kuitenkaan pystyneet hallituspuolueiden eduskuntaryhmien kesken saavuttamaan yksituumaisuutta ponnen hyväksymisestä. Tämän vuoksi omalta osaltamme emme ole tässä vaiheessa myötävaikuttamassa ponnen hyväksymiseen.

Sen sijaan pidän hyvin tärkeänä sitä, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskusten ja valtiopäiväjärjestyksen 53 §:n 2 momentin nojalla välittömästi pyytää asianomaiselta ministeriöltä selvitystä tästä asiasta. Tämä selvitysmenettely voi valiokunnan niin halutessa johtaa siihen, että valiokunta antaa asiasta kirjallisen lausunnon ministeriölle. Tämä mielestämme on se menettely, joka nyt olisi sovellettavissa ja jota tulisi soveltaa tämän asian suhteen.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on selvä asia, että kun sosiaaliturvajärjestelmää eri maissa on rakennettu eri periaattein, niin onhan siinä selvittämistä, kun ihmisten liikkumisoikeuksia rajojen yli lisätään, miten sosiaaliturvajärjestelmät tehdään sellaisiksi, että ne ovat aidosti vastavuoroisia eli kohtelevat eri maiden kansalaisia tasapuolisesti. Siinä mielessä en näe mitään erityistä vaaraa tämän ponsiesityksen hyväksymisessä.

Ed. Aittoniemelle haluan huomauttaa, että vaikka kurdialueella syntyvyys olisi kuinka korkea, niin ei siellä nyt kenelläkään isä ja äitejä ole sen useampaa kuin suomalaisillakaan. Tämä oikeus huoltoon vaativien vanhempien tuomiseen mukana ei sikäli ole sen kalliimpi Suomelle

kurdeja tai mitä tahansa kansallisuutta koskevana.

Olen ed. Sasin kanssa samaa mieltä siitä, että nykyisissä olosuhteissa oletan Eta-sopimuksen vaikuttavan paljon enemmän siihen suuntaan, että Suomesta lähtee työnhakijoita ulkomaille kuin että työnhakijoita tulee Suomeen. Itse asiassa jos katsomme Suomen historiaa, niin onhan Suomesta lähtö työnhakuun ulkomaille ollut moninkertaisesti yleisempää kuin päinvastainen ilmiö.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuorot, jotka eivät liity lainkaan asian substanssiin, osoittavat, että te ette käsitä koko asiaa. Ed. Pulliaiselle totean, että jos te ette parempiin puheenvuoroihin pysty, niin tuskin mikään Euroopan parlamentti haluaa liisata teitä palvelukseensa.

Mitä tulee ed. Sasin puheenvuoroon, haluan todeta, että suomalaisten nuorten on aivan turha etsiä Euroopasta, koska siellä on pian samanlainen työttömyys kuin meilläkin. Nämä ovat turhia lohdutuksia, ja sellaisenaan se ei liity tähän asiaan lainkaan. Se on kokonaan toinen asia, vaikka tärkeä.

Herra puhemies! Jos puhemies vielä sallii, sanon ed. Tainalle: Ponsilla tätä asiaa ei ratkaista, etenkaan kun teidän oma ryhmämme, kuten ed. Zyskowicz sanoi, jo tässä vaiheessa vetäytyi ponnen takaa pois. Sillä ei ole ilmapallonkaan merkitystä. Tämä laki on vain hylättävä, ja se on ainoa ratkaisu.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi puhui vastavuoroisuudesta. Se on tietysti hyvä periaate. Mutta lakiesitys on tulkinnanvarainen, nimenomaan kun lukee 40 §:n 2 momenttia, koska EY-talousalueelta tulevat kansalaiset voidaan poistaa Suomesta vain yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen vedoten. Kuten valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, maksaminen lähtömaasta kestää vain kolme kuukautta. Tämä tarkoittaa sitä, että sen jälkeen nämä EY-maiden kansalaiset ovat jatkuvasti Suomen sosiaaliturvan piirissä.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mahdollisella ponsiesityksellä tai lain hylkäämisellä ei ole mitään tekemistä sen

kanssa, etteikö tänne saisi tulla ulkomaalaisia töihin. Tässähän on nimenomaan kysymys siitä, että nyt kun Eta-lakia säädetään, samalla hoidetaan vastavuoroisuustilanne niin, että meidän lakimme sosiaaliturvan osalta vastaavat myös muiden lakeja niin, ettei meidän sosiaaliturvamme piiriin perusteettomasti pääse sellaisia henkilöitä jotka tulevat tänne työnhakuun ja sitten jäävät tänne, ilman että ovat työssä ja osallistuvat sosiaaliturvajärjestelmämme kustannuksiin. Tämä asia ja huoli on varsin perusteltu. Nyt jo viimeistään pitäisi olla selvä jokaiselle sen, että tässä on korjaamisen aihetta. Mutta se, minkä vuoksi tästä näin suuri kärhä on tullut, johtuu siitä, että lähinnä on sovittu, että ei ruveta täällä korjaamaan, ja on sovittu sitä ja tätä. Tässä ovat yksinomaan hallituspuolueiden kansanedustajat niin hallituksen talutusnuorassa, että eivät käytä omaa järkeään kuin silloin, kun erikoisesti ja erityisistä syistä siihen annetaan lupa.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kahden vuoden aikana on suomalaisten sosiaaliturvaa laskentatavasta riippuen leikattu 10—18 miljardiin markkaan, niin silloin tietysti hyvin tarkkaan katsotaan sitä, minkälaisia järjestelmiä meille ollaan luomassa. Joulukuusta lähtien sisäministeriöltä, työministeriöltä ja sosiaali- ja terveysministeriöltä on pyydetty esityksiä siitä, millä tavoin tämä asia voitaisiin Suomessa ratkaista niin, ettei tästä Eta- tai EY-tuomioistuimen näkökulmasta tulisi ongelmaa. Mitään tällaista lakiehdotusta ei ole pystytty ministeriössä tekemään. Ainakaan me oppositiossa emme voi tässä tilanteessa luottaa siihen, että nyt sitten neljän kuukauden jälkeen jostakin tulisi se voima, joka tämän tekisi.

Perhe-käsite Euroopassa on erilainen, sosiaaliturvajärjestelmät ovat erilaisia. Tällaista kansaneläkejärjestelmää kuin Suomessa ja sellaista työeläkejärjestelmää kuin meillä ei ole missään muussa maassa. Tämä johtaa, ei siihen EY:n periaatteeseen, että ulkomaalainen on Suomessa samassa asemassa kuin suomalainen, vaan siihen, että ulkomaalainen on Suomessa eräissä tapauksissa paremmassa asemassa kuin suomalainen. Tätä taustaa vasten on vaikea oikeudenmukaisuusajattelulla hyväksyä tätä. Siinä mielessä tämä esitys on täällä ollut vireillä, ja itse olen ollut tässä teknisenä suorittajana minuuttia vailla kymmenen, jotta tämä ponsi asiana säilyisi. Sitä ei ole meidän ryhmässämme-

kään käsitelty johtuen juuri siitä, että aikataulu on tämä. Ja kun ensi tiistaina asian käsittely jatkuu, niin silloin myös meidän ryhmämme osalta otetaan tähän kantaa.

Tämä on erittäin monimutkainen asia. Me olemme pari vuotta itse olleet näiden asioiden kanssa tekemisissä. Itse olen perehtynyt hyvin paljon tähän. Tässä mielessä on tietysti näitten, jotka eivät ole näitten asioitten kanssa olleet sillä tavoin tekemisissä, vaikea ymmärtää sitä taustaa, jossa nyt sitten hallituspuolueet ovat tämän ponnen keskenään ensiksi muotoilleet.

Ed. M o i l a n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on jo ilmennyt se, että on kysymys erittäin monimutkaisesta asiasta, ja on myös selvää, että tässä asiassa on korjaamisen varaa. Nyt pitäisi päästä sopimaan siitä, millä tavoin se kaikkein tehokkaimmin ja nopeimmin korjataan. Vaikka on kysymys ulkomaalaislain muuttamisesta, niin kuten on ilmennyt, tämän lain sisältö mitä suurimmassa määrin koskee meidän sosiaaliturvaamme. On jo sinänsä menettellyllisesti outoa se, että tässä yhteydessä ei ole sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa hallintovaliokunta pyytänyt tästä esityksestä. Kuvastaakohan se noin laajemmaltikin sitä, että näissä monimutkaisissa, useita hallinnonaloja koskevissa asioissa ei sitenkään tehdä riittävästi hallinnonalojen välistä yhteistyötä? Se, että nämä ongelmat tulevat näin myöhäisessä vaiheessa esiin, osittain johtuneen juuri siitä, että ei ole ollut hallinnonalojen yhteistyötä riittävästi. Tämä koskee mitä keskeisimmin sosiaali- ja terveysvaliokunnan alaa, mutta myös työvaliokunnan, hallintovaliokunnan ja myös ulkoasiainvaliokunnan alaa.

Tämän lakiesityksen korjaamisella tai nyt tässä vaiheessa hylkäämisellä ei nähdäkseni tätä asiaa voida korjata, vaan nimenomaan sillä, että selvitetään nämä epäselvyyksiä ja erilaisia tulkintoja aiheuttaneet vaikeat käsitteet ja muutetaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä sillä tavalla, että ei moisiin kohtuuttomuuksiin jouduta. Ydinasiassa tässä nimenomaan on se, että EY-oikeus ei edelleenkaan määrää työnhakumaalle vastuuta henkilön sosiaaliturvasta, vaan kysymys on tämän maan lainsäädännön soveltamisesta eli kysymys on Suomessa voimassa olevan lainsäädännön soveltamisesta. Suomessa on tänne työhön saapuvalle toisen jäsenvaltion kansalaiselle ja tämän perheenjäsenille annettava oikeus sosiaaliturvaan samoin edellytyksin kuin meidän omille kansalaisillemme. Tässä on se ongelma näiden ihmisten osalta, jotka jäävät

tänne yli sen kolmen kuukauden ajan, jonka heidän lähettäjämänsä heidän kustannuksistaan vastaa, ja jotka eivät sen kolmen kuukauden jälkeen täällä ole työelämässä.

Mitä tulee oikeuskäytäntöön muualla, esimerkiksi Saksassa, joka on EY-jäsenmaa ja noudattaa näin ollen EY-oikeutta, on tämä epäkohta pystytty korjaamaan varsin pitkälle heidän lainsäädännöllensä. Ihan samalla tavalla meilläkin pystyttäisiin korjaamaan.

On eräänä perusteluna käytetty sitä, että tämä ei koske suuria ihmismääriä, ei Suomeen, näin kaukaiseen, syrjäiseen ja kurjaan maahan, tule paljon tällaisia ihmisiä. Kukaan ei pysty ennakkoimaan sitä, kuinka paljon käytännössä tulee. Me tiedämme, että viime vuosina on niin meillä kuin muuallakin ollut tapahtumia, joita kukaan ei ole mielikuvituksessaan pystynyt vähimmäsmäärään määrin ennakkoimaan. Esimerkkinä vaan se taloustilanne, mikä meillä nyt on. Jos 80-luvulla olisi sanottu, että tällainen tulee, niin olisi heti tällainen sanoja leimattu höyrähtäneeksi. Ihan samalla lailla voimme sanoa, että tilanne on maailmassa niin monimuotoinen tänä päivänä, että emme pysty ennakkoimaan, mitkä ovat todellisuudessa aikanaan ne määrät, joita näitä ihmisiä tänne tulee. Mutta on selvää, että tämä mahdollisuus on ja he voivat tulla ja he voivat perusteettomasti tulla meidän sosiaaliturvaamme piiriin osallistumatta itse järjestelmän rahoitukseen, mikäli tätä epäkohtaa ei korjata.

Ja paikkansa pitää se, mitä hallintovaliokunta mietinnössään toteaa kustannuksista. Hallituksen mukaan tästä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta valiokunta onneksi sentään toteaa saamansa selvityksen perusteella, että mm. asunnon järjestämiseen ja sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset ovat käytännön tilanteita ajatellen ongelmallisia ja saattavat aiheuttaa yhteiskunnalle ennalta-arvaamattomia kustannuksia. Eli tässä asiassa on nyt myös kysymys siitä, että ennalta ehkäistään tarpeettomat kustannukset. Sen luulisi olevan perusteltua aina, mutta erityisesti meidän nykyisessä taloustilanteessamme. On kummallista, että hallituksessa ei voida hyväksyä sellaisia korjauksia, jotka vähentävät menoja ja aiheuttavat säästöjä ilman, että kukaan siitä perusteettomasti kärsii.

Nyt pitäisi nimenomaan ottaa lusikka kauniiseen kateen eikä vain sinisilmäisesti hymistellä, että kun on sovittu, että ei ponsiin mennä, niin ei niihin mennä. Tässä nimenomaan edustajien tulee käyttää järkeänsä ilman, että siihen annetaan erityistä lupaa. Me olemme täysin hallituk-

sen talutusnuorassa, jos emme tässä asiassa ryhdy toimenpiteisiin. On monta esimerkkiä siitä, kuinka aivan tarpeettomasti tiukkaa hallituksen virheidenkin noudattamista pidetään yllä. On asioita, joissa voitaisiin aivan hyvin tehdä yhteistyötä opposition ja hallituspuolueiden välillä, ilman että siitä kukaan kärsisi, päinvastoin tulisi koko yhteiskunnalle hyötyä. Tässä on nyt yksi sellainen asia jälleen kerran.

Sen takia toivoisin, että jokainen vaivautuisi paneutumaan asiaan niin, että tietäisi, mistä on kysymys, ja tietäisi mm. sen, että tässä ei ole kysymys siitä suuremmasta ja laajemmasta ulkomaalaislain muuttamisesta, niin kuin äsken jo eräät luulivat, vaan tässä on kysymys nimenomaan sosiaaliturvaamme liittyvästä asiasta, kun oleskelu- ja työlupia ja maasta karkottamista koskevia säännöksiä tällä lailla muutetaan. Toivon, että perusturvalausumaesityksessä päästään eteenpäin siitä huolimatta, että kaikki eivät usko siihen. Mutta jos se yksimielisesti hyväksytään, niin silloin sillä on merkitystä. (Ed. Aittoniemi: Ei ole!) — Kyllä on silloin. — Ja näin tulee tehdä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilanen totesi puheenvuoronsa alkuosassa, että hallintovaliokunnan olisi tullut pyytää sosiaali- ja terveysvaliokunnalta lausuntoa ulkomaalaislain muutosesityksestä. Niin tietysti olisi voinut tehdä, mutta totean, että kyllä lainvalmistelutyö kuuluu ministeriöille ensisijaisena tehtävänä. Tämä tarkoittaa sitä tässä nimenomaisessa tapauksessa, että sisäasiainministeriön olisi pitänyt konsultoida tässä asiassa sosiaali- ja terveysministeriötä ja yhteisesti katsoa näin perustavaa laatua olevassa asiassa, että jos tarvitaan lainsäädännön muutoksia sosiaali- ja terveyspuolella, niin ne olisi tuotu synkassa tämän esityksen kanssa eduskunnan käsittelyyn. Mutta tähän ei ole ensimmäinen kerta, kun tähän muutosprosessiin liittyy sellaisia näkökohtia, että nimenomaan tällä tavalla ei ole menetely. Eli asiat eivät ole olleet ministeriöiden virkamiesten käsissä.

Tähdennän vielä sitä, että primäärivastuu kuuluu asianomaisille lohkominiisteriöille eikä valiokunnille. Mutta valiokunnat voivat ottaa toki tehtäväkseen hoitaa lainvalmistelutyönkin, niin kuin eräissä tapauksissa on ollut pakko tehdä.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä ed.

Pulliaisen kanssa. Ja kuten totesin, tässä heijastuu se, että hallinnonalojen yhteistyötä ei ole riittävästi ollut. Ja koska sitä ei ole valmisteluvaiheessa ollut, jolloin sitä olisi pitänyt olla ja jolloin asia olisi pitänyt hoitaa, niin nyt se olisi pitänyt hoitaa eduskunnassa. Viimeistään tässä vaiheessa eduskunnan tulee puuttua tähän asiaan. On valitettavaa, että meille tulee niin heikosti valmisteltua lakiesitystä kuin meille tulee ja me joudumme valmistelytyöhön, mikä meidän tehtävämme ei ole. Kun ne ongelmat ilmenevät liian myöhään, silloin korjausvalmius ja korjaushalukin on paljon vaikeampi saavuttaa, kuin jos jo valmisteluvaiheessa puututtaisiin todellisiin ongelmiin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Taina jo selvitti, mistä tässä asiassa on kysymys. Kun täällä on arveltu, että useimmat salissa olevista edustajista eivät ole aivan tarkkaan selville, mistä todella on kysymys, niin yritän vielä omalta osaltani selvittää asiaa. En tiedä, menemmekö ojasta allikkoon. (Ed. Aittoniemi: Kyllä minun puheestani jo selvisi!) — Ed. Aittoniemen puheesta ei selvinnyt paljon mitään. Hän antoi täysin harhaanjohtavan kuvan siitä, mitä tämä on. Osittain hän toi esille oikeita asioita ja sellaisia kysymyksiä, jotka on selvitettävä, mutta osittain, kun hän puhui kumminkaimanserkuista, niillä ei ole mitään tekemistä tämän esityksen kanssa.

Ensinnäkin ulkomaalaislain 16 §:n muutoksessa, jota ehdotetaan, todetaan: "Ulkomaalaiselle, joka on Euroopan talousalueen valtion kansalainen, määräaikainen oleskelulupa myönnetään viideksi vuodeksi." Sama koskee hänen puolisoaan, hänen huollettaviaan — huom! siis hänen huollettaviaan — omia ja puolisonsa vanhempia sekä hänen omia ja puolisonsa lapsia eikä ketään muuta. Heillä on se oikeus silloin, kun oleskelulupaa hakeva henkilö todella huoltaa heitä, vastaa heidän elatuksestaan. Tämä on EY:n liikkuvuuden ja myös Etan liikkuvuussäännösten idea. Edelleen Eta-sopimus pitää sisällään sen, että työnhakijalla on oikeus hakea työtä kolmen kuukauden ajan. Tänä aikana oletetaan, että lähtömaasta, mistä tämä henkilö tulee, nämä varat — oliko se sitten työttömyys-turva vai mikä — tulevat ja tämä henkilö ei tule Suomen sosiaaliturvan piiriin. (Ed. Aittoniemi: Entä kolmen kuukauden jälkeen?) — No, sitten pääsemme siihen, mitä tapahtuu sen kolmen kuukauden jälkeen, kun häneltä loppuu omasta maastaan maksettava toimeentulo.

Juuri tätä sosiaali- ja terveysvaliokunta halusi selvittää. Kun muut maat sanovat, että ei ole mitään ongelmaa ja eiväthän he tule teidän sosiaaliturvanne piiriin, niin sosiaalivaliokunta on halunnut selvittää, onko näin vai eikö näin ole. Eta-sopimuksessa ei ole mitään sellaisia säännöksiä, jotka määrisivät Suomea ottamaan nämä henkilöt Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Mutta meillä on sosiaalihuoltolaki, josta haluaisin teille nyt lukea muutaman pykälän. Sosiaalihuoltolain 13 § sanoo: "Sosiaalihuoltoon kuuluvina velvollisuuksina kunnan on huolehdittava sen sisältöisinä ja siinä laajuudessa kuin kulloinkin säädetään ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain lain tarkoittamassa toteuttamissuunnitelmassa määrätään -" — tätä on varmaan jo muutettu, mutta oleellista on, mistä on huolehdittava — "1) sosiaalipalvelujen järjestämisestä asukkaalleen; 2) toimeentulotuen antamisesta kunnassa oleskelevalle henkilölle -." Siis Suomen sosiaalihuoltolaissa sanotaan, että annetaan toimeentulotukea kunnassa oleskelevalle henkilölle ja sosiaalipalveluja asukkaalle. Mitä seuraa sitten, kun tarkennetaan sitä, kuka on kunnassa asuva henkilö? "Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla on kunnassa väestökirjalaissa - - tarkoitettu kotipaikka." Jos ei kotipaikkaa ole, mitä sitten? "Jollei henkilöllä ole 1 momentissa tarkoitettua kotipaikkaa, pidetään häntä sen kunnan asukkaana, jossa hän oleskelee." Tästä seuraa se, että tällä henkilöllä, joka kunnassa oleskelee, on oikeudet kaikkiin sosiaalihuoltolain mukaisiin etuuksiin. Vielä 15 §:n mukaan: "Kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa kunnan on huolehdittava laitoshuollon ja muiden sosiaalipalveluiden järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevalle henkilölle kuin kunnan asukkaalle."

Näistä pykälistä seuraa se, että jos tämän henkilön työttömyysturva, joka hänelle maksetaan lähtömaasta, ei vastaa meidän toimeentulotukemme tasoa, hänellä on oikeus kävellä suomalaisen kunnan sosiaalitoimistoon ja saada toimeentulotukea. Sen kolmen kuukauden jälkeen, jos häneltä loppuu lähtömaasta toimeentulo, hän saa täyden toimeentulotuen suomalaisesta kunnasta, missä hän oleskelee. Mutta Eta-sopimus ei ole tarkoittanut, että heidän pitäisi päästä tämän toimeentulotuen piiriin. Me sosiaalivaliokunnassa olemme halunneet nyt vain, että nämä pykälät laitetaan siihen järjestykseen, mitä Eta-sopimus edellyttää, eli meillä on sellai-

set säännökset sosiaalihuoltolaissa, että nämä henkilöt eivät tule silloin suomalaisen sosiaaliturvan piiriin, kun Eta-sopimus ei ole sitä tarkoittanut. Eikä tässä ole kysymys mistään ulkomaalaisvihasta eikä mistään muusta.

Sosiaalivaliokunnassa myös halusimme selvittää, mitä tapahtuu, jos suomalainen lähtee hakemaan työtä ulkomailta. Tosiasiahan on se, että paljon useampi suomalainen lähtee muualle hakemaan töitä kuin mitä tänne tulee.

Esimerkiksi miten on Saksassa? Saksassa työkykyisen sosiaaliavun hakijan velvollisuus on ilmoittautua työvoimatoimistoon ja hakea aktiivisesti töitä ja on otettava vastaan työpaikka, jos sellainen on tarjolla. Mutta jos sitä ei ole tarjolla — työttömyys EY-maissakin on suuri — niin Saksan ulkomaalaislain perusteella pitkäaikainen sosiaaliavun saaminen, jolla tarkoitetaan noin kuutta kuukautta, voi olla peruste maasta karkottamiselle tai sille, että oleskelulupaa ei uusita. Minun mielestäni tämä tässä tapauksessa vastaa sitä, mitä Eta-sopimuskin edellyttää.

40 §:ssä puhutaan siitä, kenellä on oleskeluoikeus. Ei se koske tätä, vaan sillä perusteella, jos henkilö ei pysty itse toimeentulostaan huolehtimaan, se antaa ainakin meidän saamamme selviytyksen mukaan oikeuden siihen, että oleskelulupaa ei uusita. Vasta jos henkilö on asunut yhtäjaksoisesti Saksassa vähintään viisi vuotta, niin silloin Euroopan sosiaaliturvasopimuksen allekirjoittajamaiden kansalaista ei voida karkottaa sosiaaliavun saamisen perusteella maasta. Mielestäni tämä on jo kyllä aivan oikein, että jos joku ihminen on viisi vuotta asunut ja sitten tulee tilanne, että hän on toimeentulotuen tarpeessa, niin silloin sitä pitääkin antaa.

Tällä hetkellä kun on EY-säännöt voimassa eikä Eta vielä ole voimassa, niin Saksassa EY-maan kansalaisella on oikeus hakea työtä Saksasta, mutta hänenkin edellytetään kykenevän turvaamaan itse toimeentulonsa esimerkiksi kotimaastaan saamallaan työttömyysturvalla. Samahan se koskee näitä huollettavia, jos niitä huollettavia on mukana. Meidän muutosesityksessämme, mitä nyt täällä käsitellään, nimenomaan sanotaan, että he ovat tämän työnhakijan huollettavia, ja se tarkoittaa sitä, että tämän työnhakijan on huolehdittava näiden eläituksestä eikä heillä voi olla myöskään itsenäistä oikeutta tulla sosiaaliturvan piiriin.

Juuri tässä vaiheessa, missä ollaan työtä hake-massa ja ennen kuin työpaikkaa on löytynyt, Eta-sopimuksen mukaan ei kuulu sen maan maksaa sosiaaliturvaa, jossa tämä henkilö oles-

kelee. Tämä edellyttää sosiaalihuoltolain mää-
rysten tarkentamista eikä mitään sen kummem-
paa. Sitten kun tämä oleskeluoikeus on syntynyt,
hän tulee meidän lainsäädäntömme piiriin. Sa-
malla tavalla suomalainen, joka menee muualle,
kun hän on saanut työpaikan, tulee sen maan
sosiaaliturvan piiriin kaikin osin. Toimeentulo-
tukea vastaavia sosiaaliavustusjärjestelmiä, vä-
hän erilaisia, on yleensä Euroopan maissa, muis-
sa paitsi aivan Etelä-Euroopan maissa.

Mielestäni tässä asiassa ei ole mitään kum-
mallista, että tällaista pontta valiokunta esittää,
missä esitetään, että nämä asiat laitetaan tämän
Eta-sopimuksen mukaiseen järjestykseen.

Kun ed. Aittoniemi sanoi, että tällä ponnella
ei ole mitään merkitystä (Ed. Aittoniemi: Ei
mitään!), niin eihän sillä tietysti ole mitään
merkitystä, jos ei hallitus ryhdy sen edellyttämiin
toimenpiteisiin. (Ed. Aittoniemi: Ei ryhdy!)
Näinhän asia tietysti on. Mutta tämä on nyt
hyvä muistutus hallitukselle siitä, että näitä
asioita pitäisi ryhtyä valmistelemaan ja vielä aika
kiireellä, jos Eta-sopimus on tulossa voimaan.
Voihan olla, että siitä ei koskaan mitään tule.

Kun ed. Aittoniemi esittää tämän lain hylkää-
mistä, niin siitä ei ole mitään hyötyä, koska ne
Eta-sopimukseen sisältyvät säännökset ovat au-
tomaattisesti meillä voimassa olevaa lainsäädän-
töä, vaikka me emme olisi niitä kansalliseen
lainsäädäntöön siirtäneet, joten tässä ed. Aitto-
niemi antaa aivan harhaanjohtavan kuvan, jos
hän yrittää väittää, että hylkäämällä tämän lain
tämä ongelma muuttuisi.

Tässä asiassa on ongelmia ja ne ongelmat on
ratkaistava. Sen vuoksi on perusteltua hyväksyä
nyt tämä ponsi, mitä sosiaalivaliokunta on yksi-
mielisesti edellyttänyt. Olen pahoillani, että ed.
Nordman ei ollut paikalla silloin, ainakaan siinä
vaiheessa, kun tämä hyväksyttiin. Hänellekään
ei aivan varmasti käynyt selville, mistä tässä
asiassa on kysymys. Tässä ei ole kysymys mis-
tään kummallisesta eikä mistään ulkomaalaisvi-
hasta.

Kun nyt on esitetty, että tämän asian käsittely
keskeytettäisiin, se on varmaan paikallaan, jotta
myöskin eri ryhmien edustajat voivat vielä omis-
sa ryhmissään selvittää tätä asiaa tarkemmin.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Tästä
ponnesta totean ensinnä siltä osin, että noin
viikko sitten ministeri Viinanen totesi, että edus-
kunnan lausumilla ja ponsilla ei ole enempää
merkitystä kuin silloin korkeintaan, jos hallitus
katsoo aiheelliseksi kiinnittää niihin huomiota.

Herra puhemies! Tämä lakiesitys on sangen
sekava ja epämääräinen. Myöskin ed. Stenius-
Kaukosen puheesta tuli ilmi se, että tällä lailla
annetaan ulkomaalaisille Suomessa paremmat
oikeudet kuin suomalaisilla on ulkomailla.
Tämä on minusta aika omituinen piirre tai
oikeastaan kuvaa sitä, millä tavoin ulkomaalais-
lakia meillä viime vuosina on käsitelty ja miten
siihen on suhtauduttu.

Herra puhemies! Tämän perusteella kannatan
ed. Aittoniemen ehdotusta siitä, että tämä laki-
esitys hylättäisiin.

Ed. S a a s t a m o i n e n (vastauspuheenvuo-
ro): Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen
epäili puheenvuoronsa alussa, meneekö ojaan
vaiko allikkoon. Täytyy sanoa, että ei mennyt
ojaan eikä allikkoon, oikein selkeästi pysyttiin
tiellä.

Herra puhemies! Tämä asia on minun mieles-
täni juuri tyypillinen osoitus siitä, että sosiaaliva-
liokunta on kantanut huolta ja vastuuta lainsäädän-
nöstä aivan siinä hengessä kuin pitääkin.
Täällähän varsin usein esitetään kannanottoja,
että eduskunnassa esimerkiksi integraatioon liit-
tyviin asioihin ei suhtauduta tarpeeksi perustel-
lisesti ja tarpeeksi syvällä asiantuntemuksella.
Mielestäni tämä on hyvä osoitus siitä, että tässä
on todellakin tehty työtä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Totean ed. Stenius-Kaukoselle
sen, että jos tässä asiassa edetään normaalien
systemien mukaisesti tai olisi edetty, niin kun
viime joulukuussa tämän asian käsittely keskey-
tettiin, tänä aikana hallitus olisi tuonut, tarpeel-
liset sosiaalisten lakien muutokset yhdessä tä-
män lain kanssa käsiteltäväksi, jolloin täällä olisi
voitu katsoa, että ne ovat synkronissa toistensa
kanssa. Silloin asiassa olisi toimittu, niin kuin
parlamentarismi edellyttää ja mitä tämä edus-
kunta on edellyttänyt.

Mutta nyt kun täällä tehdään ponsi, tiedäm-
me jokainen, että sillä ei ole mitään merkitystä.
Se aiheuta mitään toimenpiteitä koskaan tässä
salissa. Täällä ei ole varmasti yksikään ponsi
koskaan saanut minkäänlaista toteutusta. Siitä
on kysymys.

Mitä tulee, ed. Stenius-Kaukonen, huoltovel-
vollisuuteen, tämä sukulaisuus muodostaa muo-
dollisen huoltovelvollisuuden. Todellinen huolto
tapahtuu silloin, jos huoltovelvollinen pystyy
huoltamaan näitä huollettavia, jotka ovat synty-
neet sukulaisuuden perusteella. Jos ei pysty,

suomalainen yhteiskunta huoltaa sekä huoltajan että huollettavat eli ne 30—40, mitä minä tarkoitin ja mitä te pidätte vähän liian suurenneltuna. Tästähän on kysymys. Ei sekoiteta teoriaa ja käytäntöä.

Ed. Biaudet (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka en kannatakaan tätä pontta täällä, haluan vain tiedottaa ed. Aittoniemelle, että se ponsi, jonka ed. Margareta Pietikäinen esitti — koska se nyt oli, oliko tämän vuoden puolella — on mennyt erittäin positiivisesti, myönteisesti, hallinnossa eteenpäin, ja on jo konkreettisesti tehty esityksiä, mikä tekee sen, että esimerkiksi ensi vuodelle luultavasti on aivan toisen näköinen tämä jako Maa- ja metsätalouden ja YK-järjestöjen rahoituksen välillä. Se on ollut erittäin onnistunut ponsi; siis ponsilla voi olla merkitystä. Mutta en kannata tätä pontta kyllään.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Biaudet'n kanssa olisi varmasti syytä vielä vähän jatkaa keskustelua näistä pykälistä, että hänkin ymmärtäisi, mistä tässä on kysymys. Tämä keskustelu on saanut aivan tunteenomaisia muotoja. Tässä on nyt muodostunut jako kahteen, että toiset vastustavat ulkomaalaisia ja toiset ovat liberaaleja ja vapaamielisiä. Mutta tästä ei, ed. Biaudet, todellakaan ole kysymys, vaan vain siitä, että meidän sosiaalihuoltolainsäädäntöme pantaisiin siihen uskoon, kuin Eta-sopimus tarkoittaa, että se vastaisi Eta-sopimuksen periaatteita.

Ed. Aittoniemi epäilee ponsien merkitystä. Se on täysin aiheellinen epäily. On täällä monta pontta saatu lävitse ja ne on jopa toimeenpantu, mutta hyvin moni ponsi on jäänyt toteutumatta. Sehän on täsmälleen eduskunnasta kiinni, mikä ponsien lopullinen kohtalo on. Siinä mielessä ei tätä asiaa tietysti miksiäkään muuta, hyväksytäänkö ponsi vai ei. Jos tämä asia halutaan korjata, niin se korjataan.

Uskoisin, että sosiaalivaliokunta on valmis viemään tätä asiaa eteenpäin, koska me olemme tähän problematiikkaan joutuneet jo useamman vuoden ajan paneutumaan. Valitettavasti on sanottava, että toisen lain osalta, joka meillä on käsittelyssä, tuntuu, että asia ei ole menossa myönteisesti eteenpäin, vaan ollaan hyväksymässä se, että ulkomaalaiset tulevat parempaan asemaan kuin koko ikänsä Suomessa työtä tehneet.

Mutta muistutan vielä siitä, että tämän lain hylkääminen ei tätä asiaa miksiäkään muuta. Kun tämä valiokunnassa valmistui vasta muutama viikko sitten, niin ei hallitukselle ollut aikaisemmin mennyt edes viestiä, että näitä pitäisi ryhtyä muuttamaan. Tätä olisi pitänyt pitää valiokunnassa paljon pitempään, jotta asia olisi saatu tässä yhteydessä korjattua.

Ed. Nordman: Puhemies, talman! Haluan lyhyesti perustella omaa kantaani esitettyyn ponsilausumaan.

Som medlem i social- och hälsovårdsutskottet känner jag förstås väl till att det kommer att uppstå svårigheter i tolkningen och tillämpningen av Ees-bestämmelserna inom den sociala sektorn.

On aivan selvää, että Eta-sopimuksen tuomien velvoitteiden määrittely ja rajanveto erityisesti sosiaalipolitiikan alalla tulee aiheuttamaan vaikeuksia, jopa voidaan sanoa suuria haasteita, hallitukselle ja virkakoneistolle. Siitä huolimatta meidän on lähdettävä siitä, että raja kulkee jossakin ja että Eta-sopimukselle voidaan ja pitää antaa selvä tulkinta. Tästä olemme kai yhtä mieltä. Suomen tehtävänä on täyttää Etan velvollisuudet, ei vähempää eikä enempää.

Mutta niin kuin varmasti myös tiedätte, hallitusmuodon nojalla nimenomaan virkamiesten on huolehdittava näistä tulkinnoista, niin kuin hallintovaliokunta muutoin yksimielisessä mietinnössään toteaa minusta riittävän selkeästi. Näillä perusteilla en tue ehdotettua ponsilausumaa. Minusta se on tarpeeton. Ponsin sisältö on minusta jonkinlainen viesti, joka on hyvin kyseenalainen ainakin eräiltä osin.

Ponsin ilmaisema epäily siitä, että Suomea tullaan käyttämään hyväksi, on huonosti sopu-soinnussa kansainvälisyyteen pyrkivän Suomen käyttäytymisen kanssa. Tällä tavoin annamme ymmärtää, että kaikki asiat ovat paremmin täällä kuin muualla, ja unohdamme, että suomalaisetkin joskus saattavat asettautua asumaan perheineen toiseen Eta-maahan. Minusta tällaisia viestejä juuri ennen Eta-sopimuksen voimaantumista ei tulisi tehdä.

I Finland eftersträvar vi, åtminstone en klar majoritet av oss, integration och internationalisering och det gör vi för att vinna vissa fördelar. Det här är även självklart förenat med vissa problem och kostnader. Jag ser ingen anledning

att vi i det här skedet på förhand uttalar misstro mot Ees-medlemmar, som kanske kan tänkas komma till vårt land och att vi också på det här sättet uttalar ett misstroende gentemot regeringens, tjänstemännens och förvaltningens vilja och förmåga att tolka och bereda Ees-lagstiftning och harmonisera den med finländsk lagstiftning. Kärnan i mitt sätt att resonera är egentligen att dylika signaler lätt blir bidrag till fientlighet mot utlänningar och flyktingar som det finns för mycket av i vårt land. I värsta fall kan ju dylika signaler användas mot finländare på annat håll.

Pahimmassa tapauksessa tällaisia viestejä voidaan käyttää myös suomalaisia vastaan. Minä uskon, että monet teistä ovat kuulleet tai lukee ne siitä, miten Ruotsin eduskunnan jäsen, ny demokrati -puolueen jäsen Bert Karlsson on yrittänyt väittää, että suomalaiset nauttivat perusteettomasti Ruotsin sosiaalisia etuuksia. Kaikki tämän tyyppiset yritykset pitää yrittää pysäyttää ajoissa.

Tällaisin perustein minä en kannata tätä ponsilausumaa. Minun ymmärtääkseni ruotsalaisen eduskuntaryhmän taholta ei tulla antamaan tukea tämän hyväksymiselle.

Enligt min uppfattning kommer vi inte från svenska riksdagsgruppen att stöda det här förslaget.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ponsiehdotus, joka täällä on jaettu, on tekstillisesti ihan asianmukainen suurelta osin, mutta loppuosa, jossa ed. Nordmanin arvosteli ehkä eniten perusteeton-sanan käyttöä, voi tietysti johtaa tällaiseen keskusteluun, mitä täällä on käyty.

Haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että asumisen ja perheenjäsenyyden käsitteiden ongelma ei kosketa pelkästään ulkomaalaisia, vaan sama ongelma määrittelyssä on meillä täällä ihan suomalaisten kesken, jotka liikkuvat esimerkiksi kunnasta toiseen ja joiden osalta on määriteltävä, mikä kunta on kulloinkin mahdollisesti velvollinen etuuksia omille kansalaisillemme antamaan. Tällainen selvitys olisi aivan riippumatta lain muutoksesta meillä joka tapauksessa tehtävä. Olen kyllä sitä mieltä, että perusteeton-sana on ponnassa perusteeton senkin johdosta, että meillä tulisi välttää nyt, kun hallintovaliokunnassa käsitellään ulkomaalaislain suurempaa remonttia, eri suuntien ärsyttämistä tarpeettomasti.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tietysti eri mieltä ed. Nordmanin kanssa siitä, annetaanko tällaisilla asioilla joitakin väärä viestejä. Kyllä minun mielestäni meidän pitää pystyä asiallisesti pohtimaan omaa lainsäädäntöämme suhteessa kansainväliseen sopimukseen, ilman että taustalla nähdään mitään vihamielisyyttä tai epäluuloa. Niin kuin täällä ovat jo monet edustajat, muun muassa ed. Stenius-Kaukonen, todenneet, ei tässä ole siitä lainkaan kysymys.

Sitä paitsi tässä ei ole kysymys Eta-sopimuksen tulkinnasta, mihin ed. Nordman viittasi, vaan tässä on kysymys Suomen lainsäädännöstä siinä tilanteessa, kun Eta-sopimus on voimassa. Eta-sopimuksen tulkinta on mielestäni aivan selvä. Ongelma on omassa lainsäädännössämme. Sen me olemme moneen kertaan todenneet myös valiokunnassa, ja se on todettu myös tässä keskustelussa. Juuri siitä syystä, että näitä ongelmia omassa lainsäädännössämme on, me toivoisimme, että ne selkiytettäisiin. Se on tärkeää juuri siitäkin syystä, että myös kansalaisten pitää tietää, että meidän lainsäädäntömme on tässä ajan tasalla eikä kenenkään ole syytä epäillä, että ne ihmiset, jotka Suomessa asuvat ja työtä tekevät ja täällä ovat, olisivat täällä mitenkään perusteettomasti. Lainsäädännön pitää olla niin selkeä, ettei esimerkiksi minkäänlaiseen vihamielisyyteen kenelläkään ole aihetta.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Suomenkin lainsäädännössä sosiaaliturvan osalta on se lähtökohta, ettei siihen kukaan perusteettomasti pääse, vaan kyllä ihmiset yleensä ovat aina joillakin perusteilla tässä järjestelmässä mukana.

Mutta meidän ongelmamme on tällä hetkellä se, se on nyt vuosikausia jatkunut, että meidän virkamieskuntamme, ne, jotka ovat Brysselissä, ja ne, jotka ovat Helsingissä, ei ole kaikista yksityiskohdista oikein perillä. Eduskunnasta käsin on hyvin vaikea edes pakottaa heitä tekemään sitä työtä, mitä tällä hetkellä pitäisi. Ei se varmaan millään ponnellakaan ratkea. Se on vain niitä eduskunnan harvoja tapoja, joilla teoreettisesti hallitusta ja sen virkamiehiä voitaisiin patistaa.

Tanskahan aikoinaan menetteli vastoin EY-tuomioistuimen päätöksiä ns. kesämökkiasia, jossa periaatteena Tanskassa säilytettiin se, että ainoastaan pysyvästi Tanskassa asuva voi omistaa lomakiinteistön Tanskassa. Näin jatkui toistakymmentä vuotta, kunnes asia sitten uhka-

si tulla EY-tuomioistuimeen, kun joku tanskalainen myi kiinteistön EY-kansalaiselle. Mutta Tanskan sinnikäs toiminta vaikutti siihen, että nyt Maastrichtin sopimuksen lisäpöytäkirjassa todettiin, että Tanska voi säilyttää tämän lain-säännöksensä.

Näyttää siltä, että suomalaisissa ja myös täällä eduskunnassa on paljon sellaisia, jotka katsovat, ettei muissa EY-maissa olisi sellaista toimintaa, että pidetään kiinni oman maan kansalaisten oikeudenmukaisista eduista, että he eivät ole huonommassa asemassa kuin maahan tulevat ulkomaalaiset. Mutta näinhän asianlaita on kaikissa muissakin maissa. Teoreettisesti monissa maissa tilanne on hyvin hyvä, mutta käytännön toimenpiteet osoittavat, että näin ei ole.

Vielä viittaamaan siihen, että meillä nimenomaan tämän hallituksen aikana on vähintään 10, ehkä 18 miljardia markkaa ihmisiltä leikattu. Tällaisilla teoreettisilla mahdollisuuksilla, joita nyt ollaan suomassa, tällaisia aukkoja ei pitäisi tehdä. Tämä laki sinänsä ei sitä ratkaise.

Ed. Lehtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Nordman oli lähinnä näköjään huolissaan siitä, että ponsi on jollakin tavalla loukkaava ulkomaalaisia kohtaan, antaa suomalaisista väärän signaalin, antaa suomalaisista sellaisen signaalin, että me olemme epäystävällisiä ulkomaalaisia kohtaan. Minusta yhteiskunnallisten ratkaisujen pitää lähteä siitä, millaisia ihmiset ovat, eikä siitä, millaisia heidän toivoisimme olevan. Kommentti suomalaisista Ruotsissa ja ruotsalaisten huoli siitä, että suomalaiset käyttävät väärin Ruotsin sosiaaliturvaa hyväkseen, on itse asiassa merkityksellinen ensinnäkin sikäli, että pitäisi selvittää, pitääkö väärinkäyttäväite paikkaansa vai ei. Minusta siihen olisi pitänyt ottaa kantaa ja vasta sen jälkeen, jos ei se pidä paikkaansa, ryhtyä arvos-telemaan tammöisten kommenttien esittäjiä.

Olen vähän huolissani siitä, minkälainen suhtautuminen meillä on Etaan ja EY:hyn päin niissä neuvotteluissa, joita tullaan jatkossakin käymään. Mielestäni se signaali, mistä ed. Nordman on huolissaan, ei ole niinkään huolestuttava kuin se, että me annamme sinnepäin sellaisen kuvan, että me olemme äärettömän pehmeä neuvottelukumppani, suostumme mihin hyvänsä, meillä ei ole omaa tahtoa, me olemme äärim-

mäisen iloisia siitä, että ylipäänsä pääsemme ehdoilla kuin ehdoilla EY:n jäseneksi.

Minä kannatan edustajien Skinnari ja Stenius-Kaukonen pontta edellisin perustein.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Minä tiedän varsin hyvin, että suomalaisissa muuttajissa Ruotsiin, Yhdysvaltoihin ja Kanadaan on ollut sosiaalipummejakin, mutta 95-prosenttisesti he ovat olleet työmiehiä, jotka ovat välittömästi rajan ylitettyään lyöneet kirveensä Luulajan mäntyyn, alkaneet tienata omaa ja perheensä elatusta. Se tiedetään myös Ruotsissa. Se pitäisi myös suomenruotsalaisten kyllä tietää. Siitä meidän on lähdettävä ja tätä näkemystä kunnioitettava.

Mitä tulee sosialidemokraattiseen näkemykseen, minkä ed. Vehkaoja toi esille, se on kauhistuttava. Siis hän lähtee siitä, että Suomessa olevat kulkurit pitäisi unohtaa sosiaaliturvan piiristä mutta sen sijaan ottaa ulkomaiset kulkurit sosiaaliturvan piiriin, kun he varmasti tätä lakia kannattavat eivätkä tule sen hylkäämistä kannattamaan. Tämä osoittaa sen, että ulkomaalainen on meille niin tärkeä mutta oman maan kansalainen saa olla minkälaisessa hädässä ja heikkoudessa hyvänsä.

Tätä taustaa vasten minä ymmärrän kyllä teidän näkemyksenne, kun te aikanaan myitte suomalaisen perusturvan yhdessä vasemmiston kanssa menemällä enemmistöparlamentarismiin ja veitte pois opposition mahdollisuudet vaikuttaa suomalaisen ihmisen elämään.

Ed. N o r d m a n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Paloheimon kommentin johdosta haluan todeta, että olen varma siitä, että suomalaiset eivät käytä väärin sillä tavoin Ruotsin sosiaalisia etuuksia kuin kansanedustaja Bert Karlsson yrittää väittää Ruotsissa. Kaikkia tämän tyyppisiä yrityksiä pitää vastustaa ja ajoissa.

P u h e m i e s: Asian käsittely keskeytetään.

4) Ehdotukset laeiksi saamelaisalueen koulutuskeskuksesta sekä ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 357/1992 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan

asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä ehdotetaan, että Inarin opiston, Ivalon kotitalousoppilaitoksen ja Saamelaisalueen amatillisen koulutuskeskuksen tilalle perustetaan uusi oppilaitos, nimeltään Saamelaisalueen koulutuskeskus. Oppilaitos olisi valtion omistama. Valtion vuotuiset kustannukset alenisivat noin 1 miljoona markkaa. Inarin opiston haltuunotto maksaisi valtiolle noin 4,8 miljoonaa markkaa. Opetusministeriön käsityksen mukaan ehdotus liittyy valtion yleisiin kustannusten alentamis- ja rationalisointitoimiin sekä Inarin opiston velkaongelmiin.

Tänä vuonna olisi erityistä syytä yleisten syiden lisäksi tukea saamelaiskulttuuria ja koulutusta. Elämmehän nyt YK:n julistamaa alkuperäiskansojen vuotta. Unicefilla on myöskin eräs mielenkiintoinen ohjelma, uhanalaisten kielten ja kulttuurien ohjelma, jota meidän Suomessa tulisi kunnioittaa ja toteuttaa mielestäni.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen synnyttäminen toivon mukaan voitaisiin katsoa saamelaisien koulutuksen tukemiseksi. Sivistysvaliokunta onkin pitänyt mietinnössään tärkeänä, että hallituksen esityksellä pyritään saamen kieleen ja kulttuuriin liittyvän koulutuksen turvaamiseen. Valiokunta katsoo, että koulutuskeskuksen johtokunnan nimeää lääninhallitus saamelaisvaltuuskuntaa kuultuaan.

Valiokunta katsoo edelleen, että johtokunnan jäsenistä enemmistön tulee olla saamelaisväestöä. Olen hyvin iloinen siitä, että valiokunnan enemmistö on rojhennut ottaa tämän saamelaisystävällisen kannan. Toisaalta ihmettelen sivistysvaliokunnan kokoomuksen edustajien kantaa, joka ilmenee heidän vastalauseessaan. Hehän toteavat vastalauseessaan: "Valiokunta katsoo, että johtokunnan jäsenistössä tulee turvata riittävä saamelaisväestön edustus." Riittävä mikä riittävä. Perusteluissa ei mainita, mitä kokoomus katsoo riittäväksi. Minun mielestäni tämä edustaa kyllä joko päättäjän vastuunpakoilua tai sitten haluttomuutta antaa saamelaisille sitä kunnioitusta, jonka he ansaitsevat. Valiokunta on mietinnössään mielestäni tehnyt kunnioitettavan ja rohkean teon.

Kokoomuksen edustajien kanta ei ole myöskään yhteneväinen heitä edustavan hallituksen mielipiteen, siis hallitusohjelman, kanssa. Halli-

tusohjelmassa nimittäin todetaan: "Saamelaisten kulttuurin elinvoimaisuutta tuetaan ja vähemmistöjen oma sivistyksellinen hallinto turvataan." Hallitus on siis tukenut saamelaisten jo pitkään puhumaa kulttuuriautonomiahanketta. Tätä kulttuuriautonomiahanketta on tukenut myös sivistysvaliokunta mietinnössään.

Arvoisa puhemies! Saamelaisvaltuuskunta on useasti todennut, että Suomen saamelaisilla ei ole nykyään vähimmäisedellytyksiäkään kulttuurinsa harjoittamiselle. Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan kiireellisesti pitkälle meneviä positiivisia erityistoimenpiteitä mm. koulutuksen alalla. Toivon hallitukselta pikaisesti näitä positiivisia erityistoimenpiteitä saamelaisten koulutuksen tukemiseksi ja heidän kulttuurinsa edistämiseksi.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi mielenkiintoista kuulla, oliko sivistysvaliokunnassa esillä Pohjoismaiden yhteistyö saamelaiskoulutuksen ja -kulttuurin kehittämisen puitteissa. On jotenkin aivan nurkkakuntaista ajatella, että pieni Suomi maailmassa yksinään huolehtii globaalisen vähemmistökulttuurin tulevaisuudesta. Ponsia on tehty tässä talossa varmasti useita. Missähän nyt ollaan menossa?

Ed. Toivonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Astalalle toteaisin, että sinänsä on erinomainen asia, että nämä kolme oppilaitosta yhdistetään yhdeksi oppilaitokseksi ja että sen myötä erityisesti Inarin opiston kohtuuton velkataakka kuitataan ja saamelaisalueen nuorille, niin suomalaisille kuin saamelaisille, luodaan yhteinen oppilaitos.

On syytä muistaa, että oppilaitoksessa saamelaiset opiskelijat muodostavat pienen vähemmistön. Kotitalousoppilaitoksessa asiantuntijan eli rehtorin kertoman mukaan vajaa 10 prosenttia esimerkiksi on saamelaisia opiskelijoita ja saamenkielisiä vielä vähemmän. Siksi kokoomuksen edustajat valiokunnassa katsoivat, että on oikein ja kohtuullista, että lääninhallituksessa voidaan harkita saamelaisväestön edustus johtokunnassa niin, että se on riittävä.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rengolle toteaisin, että pohjoismaainen yhteistyö oli valiokunnassa esillä. Me tietenkin sivistysvaliokuntana joudumme käsittelemään Suomen lainsäädäntöä. Sen johdosta minun mielestäni on tärkeää, kuten jo ed.

Astala totesikin hyvin perusteellisessa puheen-
vuorossaan, että voimme säilyttää saamelais-
alueen aikuiskoulutuksen ja nuorisoasteen am-
matillisen koulutuksen ja voimme kehittää niitä
nykyisten vaatimusten tasolle. Sen johdosta saim-
me mietintöön aika hyvin myös saamelaisten
asemaan liittyvät parannukset. Toivon, että tätä
Pohjoismaiden yhteistyötä voitaisiin edelleenkin
kehittää, koska olemme kansainvälistymässä.

Ed. M. Pietikäinen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Myös kommenttina ed.
Rengon puheenvuoroon: Valiokunnassa oli esil-
lä myöskin Pohjoismaiden yhteistyö ja todettiin,
että tämä oppilaitos voi palvella koko saamelais-
aluetta.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa herra puhemies! Tässä kyllä kannattaa
mennä ihan ydinkysymykseen, koska kokoo-
muksen kannanotossa hämärretään ydinkysy-
mys. Tässä on, niin kuin meidän esityslistas-
sammekin todetaan, Saamelaisalueen koulutus-
keskuksesta kysymys. Lain 1 §:ssä todetaan, että
sen ”tehtävänä on antaa koulutusta lähinnä
saamelaisalueen tarpeita varten, säilyttää ja ke-
hittää saamelaiskulttuuria” jne. Juuri tämän pe-
ruslähdekohdan takia valiokunnan enemmistö
halusi kunnioittaa meidän kansallisen vähem-
mistömme asemaa ja oikeuksia siten, että asian-
omaisen koulutuselimen johtokunnassa on saa-
melaisilla enemmistö. Tästä on todella kysymys.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Ed. Rengolle myöskin haluan todeta,
että saamelaiset itse hyvin lämpimästi kannatta-
vat pohjoismaista yhteistyötä sekä koulutuksen
että kulttuurin alueella. Meillä suomalaisilla olisi
paljon tekemistä tämän asian eteenpäin viemi-
seksi.

Sivistysvaliokunta on muuten todennut mien-
tinnössään: ”Valiokunta korostaa, että koulu-
tuskeskus voi myös palvella saamelaisväestöä yli
valtakunnan rajojen.” Eli tämä kannanotto on
siis otettu mietinnössä.

Ed. Toivoselle totean edelleen, että ”riittävä
edustus”, mitä se on? Ed. Toivonen ei sanalla-
kaan maininnut, mitä kokoomus pitää riittävänä
edustuksena. Sehän voi olla yksi tai jotakin
muuta. Siis mikä teidän kantanne on siitä, mikä
on riittävä edustus? Missään ei ole julki lausuttu-
na tätä asiaa. Sen tähden minun mielestäni se on
aivan liian tulkinnanvarainen kannanotto ja
osoittaa myöskin melkoista vastuun pakoilua.

Ed. Pykäläinen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Olisin vastannut ed. Rengon
kysymykseen, mutta hän sai jo vastauksen.

Ed. Toivonen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! On erinomainen asia, että tämä
oppilaitos saadaan syntymään, niin kuin äsken
totesin. Se on saamelaisalueen oppilaitos, mutta
oppilasmäärä ei riitä, että puhtaasti saamelaista
oppilaitosta voitaisiin pystyttää, vaan, niin kuin
totesin, oppilaitoksessa erällä osastoilla 90 pro-
senttia oppilaista on muita kuin saamelaisia ja
saamenkielisiä on vieläkin vähemmän kuin 10
prosenttia. Meidän on syytä ottaa huomioon ne
viestit, mitkä ovat tulleet siitä tasapainosta, mikä
saamelaisalueella näissä suhteissa on syytä säi-
lyttää, ja antaa ratkaisuvilta Lapin lääninhalli-
tukselle johtokunnan kokoonpanossa. He ovat
siellä lähempänä ja näkevät ja tuntevat tilanteen
ja mielestämme osaavat tehdä oikeamman rat-
kaisun kuin me täällä.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! On erittäin hyvä, että tässä
yhteydessä tuli esiin yhteistyö yli valtakunnan
rajojen, että tämä keskus voisi palvella myös
muitakin. Mutta ennen kuin se voi mennä käy-
töntöön, pitää selvittää opintososiaalisten etujen
kustannusjakama.

Mitä tulee johtokunnan kokoonpanoon, edel-
lä ed. Toivonen siihen jo viittasikin, että paikal-
lisella tasolla on myös asiantuntemusta. Valio-
kunta kiinnitti huomiota juuri siihen, että saa-
melaisvaltuuskuntaa tulee asiassa kuulla, ennen
kuin johtokunta nimitetään.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa herra puhe-
mies! Tässä on kaiken aikaa ollut valiokuntakä-
sittelyssä jo ehkä jonkinlainen optinen harha tai
itsepetos hallituspuolueiden osalta, että tähän
sotketaan kaiken aikaa saamenkielinen opetus ja
saamen kieltä äidinkielenään puhuvien opetus,
saamelaisväestön kulttuurin ja perinteiden vaali-
minen ja saamelaisalueen oppilaitoskysymys.
Missään vaiheessa itse saamelaisetkaan eivät ole
halunneet pelkästään saamenkielistä oppilaitos-
ta, vaan nimenomaan sellaisen oppilaitoksen,
jossa painottuu, kuten meidän mietinnössämme-
kin on todettu, kulttuurin, koulutuksen ja kielen
turvaaminen. Missään vaiheessa he eivät ole
itsekkään sulkeneet pois sitä mahdollisuutta, että
siellä voi opiskella yhtä lailla suomalaisia kuin
muitakin, ulkomaalaisia ja pohjoisen alueen
opiskelijoita.

Niinpä myöskin johtokunnan osalta puhuttiin nimenomaan saamelaisväestöstä eikä niistä ihmisistä, jotka käyttävät äidinkielenään saamen kieltä.

Tulemme pykäläkohtaisessa käsittelyssä tekemään muutosehdotuksia.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Kun tein sivistysvaliokunnassa esityksen siitä, että tämän oppilaitoksen johtokunnan jäsenistä enemmistön tulee edustaa saamelaisväestöä, tarkoitukseeni oli hakea nimenomaan kompromissia erilaisten kantojen välillä. Nythän osa valiokunnan jäsenistä ja myös saamelaisvaltuuskunta oli sitä mieltä, että saamelaisvaltuuskunnan pitäisi saada määrätä johtokunnan kokoonpanosta. Itse olin tästä asiasta toista mieltä ja olin myös toista mieltä hallituksen esityksen kanssa, jossa puhuttiin vain riittävästä määrästä saamelaisia. Esitin kompromissiksi sitä, kuten myöhemmin koko oppositio ja myös keskustan tukemana, että johtokunnan jäsenistä enemmistön tulee edustaa saamelaisväestöä. Mutta tämä kompromissi valitettavasti ei kelvannut kokoomukselle, vaan kokoomus jääräpäisesti piti kiinni hallituksen esityksestä ilman sen parempia perusteluja siitä, miksi hallituksen esitys olisi parempi.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Pykäläisen puheenvuoroon haluan huomauttaa, että hallituspuolueen jäsenenä esitin valiokunnassa lakitekstiin joukon muutoksia, jotka valitettavasti eivät kuitenkaan saaneet tarpeeksi tukea. Sen sijaan olen mietintötekstiin tyytyväinen tässä muodossa kuin se nyt on meillä. Tulen myös tukemaan mahdollisesti lakimuutoksia, jotka tehdään salissa.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Minusta keskustelu on osittain aika turhaa, koska mietinnön teksti vastaa sitä tosiasiallista tilannetta, joka alueella asiassa tulee olemaan. Lapin lääninhallitus on valiokunnassa asiantuntijakuulemisen yhteydessä todennut, että he tulevat nimitämään yhdistetyn oppilaitoksen johtokunnan niin, että siinä on saamelaisväestön enemmistö, mikä vastaa myös sitä tilannetta, joka oli aikaisemmissa erillisissä oppilaitoksissa Inarin opistossa ja Saamelaisalueen ammatillisessa koulutuskeskuksessa. Mielestäni on oikeastaan turha eduskunnan salissa kiistellä siitä, mikä koulun johtokunnan kokoonpano on. Lääninhallitus sen harkitsee ja toimivaltansa perusteella päättää.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §

Keskustelu:

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Ehdotan, että 2 § saa sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. R ä t y : Herra puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen muutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Pykäläinen ed. Rädyn kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pykäläisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 39 ei-ääntä; poissa 81. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 §, 1 luvun otsikko, 4 ja 5 §, 2 luvun otsikko, 6 § ja 3 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

7 §

Keskustelu:

Ed. P y k ä l ä i n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että 7 § saa sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. R ä t y : Herra puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen pykälämuutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Pykäläinen ed. Rädyn kannattamana ehdottanut, että

pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pykäläisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 27 ei-ääntä; poissa 94. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

8 §

Keskustelu:

Ed. Pykäläinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 8 § saa sen sanamuodon, joka on I vastalauseessa.

Ed. Rätty: Herra puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen pykälämuutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pykäläinen ed. Rädyn kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pykäläisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 92. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 luvun otsikko, 9—11 § ja 6 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

12 §

Keskustelu:

Ed. Pykäläinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 12 § saa I vastalauseen mukaisen sanamuodon.

Ed. Rätty: Herra puhemies! Kannatan edelleen ed. Pykäläisen pykälämuutosehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pykäläinen ed. Rädyn kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pykäläisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 88. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

13—15 § ja 7 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n 3 momentin ja edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely

Lakialoite n:o 48/1992 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tämä eduskunta ei ole oikein ammattiyhdistysintoinen, koska vain yksi puheenvuoro on pyydetty, vaikka puhutaan eduskunnan omista palkoista. No, sellaisenaan minä ymmärrän tämän asian, koska sillä muutosehdotuksella, joka on tehty, jota käsitellään, ei rahallisesti ole kansanedustajille mitään merkitystä. Kysymyshän on siitä, että halutaan poistaa eduskunnan työn ollessa keskeytyneenä valiokuntiin osallistuneille mak-

settavat ylimääräiset palkkiot. Tällaisia palkkiota, jos oikein muistan, olen itse saanut lähes seitsemän vuoden aikana 548 markkaa, ja tämä osoittaa tämän taloudellisen puolen. Siitä huolimatta minä en ole aikoinaan allekirjoittanut eduskuntaryhmän puheenjohtajana tätä ehdotusta. Niin kuin olen aikoinaan sanonut, sanon vieläkin, minä en hyväksy sitä emäpopulismia, jota harrastetaan kansanedustajien keskuudessa palkkoilla, toisin sanoen nuoleskellaan äänestäviä kansalaisia sillä, että halutaan osoittaa solidaarisuutta, luopua joistakin laissa olevista palkkioista. Tämä on ollut se peruslähtökohta, joka minut on tästä estänyt.

Minä en myöskään hyväksy niitä perusteluita, joita lain valiokuntakäsittelyssä on esitetty, toisin sanoen että palkkiot käyvät tarpeettomiksi siitä syystä, että eduskunta joutuu todennäköisesti tulevaisuudessa työskentelemään ympäri vuosia. Se tarkoittaa vähän kärjistettynä sitä, että kansanedustajalla ei ole minkäänlaista kesälomaa enää, ja tämä saattaa olla veristä totta tänäkin vuonna. Jos pysähdytään ajattelemaan asiaa, niin silloinhan pitäisi tulla joihinkin muihin johtopäätöksiin kuin siihen, mitä tässä tapauksessa tehdään, jos kansanedustajat joutuvat myös kesälomansa tässä talossa istumaan ja täällä työskentelemään, jos tätä nyt voidaan työksi sanoa. Mutta sellaisenaan minä en arvostele tätä asiaa. Asia on aivan kunnossa.

Mutta kun me joudumme nyt todennäköisesti ja mahdollisesti, koska eduskunnan työ ei oikein etene — valiokuntien istunnoissa ei saada päätösvaltaisuutta — täällä istumaan myös kesäkauden, tähän asiaan nyt olisi jollakulla, joka on oikein emäpopulisti, mahdollisuus tehdä lakiehdotus, jolla tämä asia olisi korjattavissa. Toisin sanoen kansanedustajat saataisiin olemaan valiokuntien istunnoissa, mikä heille palkkauksellisesti kuuluu, ja myös salissa olevissa istunnoissa, niin että loman tarve ei ole niin kovin suuri. Olisi hyvä, jos joku nyt tekisi populistisesti esityksen siitä, että jos on poissa täysistunnosta, ilman että siihen on syynä virkamatka, sairaus tai läheisen kuolema, korvaus siitä valtion pussiin, siis palkasta pidätettävä määrä, olisi aina 500 markkaa istunnolta. Samoin jos henkilö muista kuin edellä mainituista syistä ei osallistu valiokunnan istuntoon, se olisi 300 markkaa pois palkasta.

Minä vähän epäilen, että alkaisivat valiokuntien istunnot tulla päätösvaltaisiksi ja eduskunnassakaan eivät olisi niin kovin harvat rivit, jos tällainen laki säädettäisiin. Samalla se merkitsisi sitä, että saisimme pitää joskus kesälomankin,

ettei meidän tarvitse kesälomia ja joululomia istua täällä sen vuoksi, että eduskunnassa ei asioiden käsittely etene siitä syystä, että kansanedustajat eivät viitsi olla valiokunnissa eikä täysistunnoissa.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en usko ed. Aittoniemen väitteeseen siitä, että eduskuntaryhmien puheenjohtajat tehdessään nyt esillä olevan lakialoitteen tavoittelivat sillä populismia, sillä eihän tällä asialla ole mitään taloudellista merkitystä, ei suurta käytännöllistä merkitystä. Mutta kun eduskunnassa on sellainen oikea tapa, että kokouspalkkioita ei makseta, turha niitä on maksaa kesäkokouksistakaan. Siinä mielessä olen esityksen hyväksymisen kannalla niin kuin perustuslakivaliokunnassakin.

Siitä, mitä ed. Aittoniemi puhui valiokuntien kokousten päätösvaltaisiksi saamisesta, olen tämmälleen samaa mieltä hänen kanssaan, mutta tuskin siitä sakottaa tarvitsee. Eivätköhän nyt kansanedustajat muuten pidä huolta?

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Aittoniemi totesi, että me työskentelemme myös kesälomien aikana sen takia, että valiokunnissa ei tehtäisi tarpeeksi työtä muulloin, haluan tämän väitteen ehdottomasti kumota, koska esimerkiksi verojaosto, jossa itse työskentelen, työskentelee hyvin aktiivisesti ja myös täysilukuisesti koko ajan. Esimerkiksi se uhka, mikä on ensi kesän osalta tiedossa, että joutuisimme istumaan kesää myöten käsittelemässä arvonlisäverolainsäädäntöä, johtuu yksinomaan hallituksen valmistelun hitaudesta. Tuo lainsäädäntö on luvattu tänne jo viimeistään maaliskuun alkuun mennessä. Sitä ei ole vieläakaan saatu. Näillä näkymin, jos tuo lakiesitys kuitenkin nyt päätetään tänne tuoda, se tulee vasta kesäkuun alussa, mikä käytännössä tarkoittaisi sitä, että niin verojaosto kuin koko valtiovarainvaliokunta ja mahdollisesti koko eduskunta joutuisivat työskentelemään muutoin ns. lomajakson aikana.

Tässä suhteessa haluaisin kiinnittää huomiota siihen valmistelutyöhön, jota lainvalmistelussa on. Monesti tämä eduskunnan kiire johtuu nimenomaan siitä päästä, ei niinkään eduskunnan omasta työskentelystä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laineelle totean, että perimmäinen ahneus vaikuttaa sen, että kun al-

kaa käydä niin kuin kymppitonissa, että alkaa mennä miinuksien puolelle markat, niin kyllä tulee halua istua valiokunnissa. Siitä on tässä kysymys. Minä en arvostele ketään kansanedustajaa erityisesti, mutta lähdän siitä, että puhutaan nyt oikein populistisesti, kun kerran populismia harrastetaan tässä talossa ja näillä palkoilla.

Ed. Backman, täällä on varmasti valiokuntia, jotka ovat ankaran työtaakan alaisia ja ovat aina paikalla ja täysilukuisina, mutta sitten on tiettyjä valiokuntia — turha sitä nyt tässä kierrellä on — joissa päätösvaltaisuutta ei tahdo saada millään aikaiseksi. On aivan selvä asia, että se haittaa eduskunnan työskentelyä ja vaikuttaa myös kuluvana kesänä varmasti sen, että saatetaan tulla tänne heinäkuussa uudelleen ja istua syksyyn saakka, jos asioita ei saada valiokunnissa pyörimään. Tämä on kylmä totuus. Sanotaan se nyt täällä populistisin merkeissä ihan reilusti, mitäpä tässä salailee.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä luulen, että kaikille viimekesäinen kokemus oli aikamoinen yllätys, että tällainen säännös ylipäänsä on voimassa. Harvapa kansanedustaja taisi sitä tietää. Sehän oli lähtökohta tälle aloitteelle. Viimekesäisen johtui tavallaan täysin ulkopuolisista tekijöistä, eikä ed. Aittoniemen mainitsemia syitä ollut silloin esillä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tässä on jo käynyt edellisissä vastauspuheenvuoroissa ilmi, että ed. Aittoniemen kuva populistin esiintymisestä tässä yhteydessä oli taas jälleen tänä päivänä kerran pieleen mennyt aatos. Mutta kun siihen nyt tottuu, niin sitä läpinä näytää takapenkistä kuuntelee.

Totean viime kesältä sen, että kun pari — kolmesataa markkaa nettona rahaa tuli, niin siitä saatu kielteinen julkisuus oli varmaan muutama tuhat markkaa ainakin. Siinä katsannossa olisi toivonut, että edelliset eduskunnat olisivat tämän kokouspalkkiopykälän kumonnet ne, että tuo kielteinen julkisuus olisi jäänyt saamatta. Tämä on viimeinen hetki hoitaa tämä asia pois päiväjärjestyksestä ilman mitään populistia.

Mitä tulee valiokuntatyöskentelyyn ylipäänsä, niin eivät kyllä varmaan, niin kuin tässä on käynyt ilmi, ensi kesänsä mahdolliset työt johdu siitä, ettei valiokunnissa olisi kokouksia saatu päätösvaltaisiksi. Ne syyt ovat kokonaan

muualla. Tässä jälleen ed. Aittoniemen populistin näyttelee kauneinta kukkaansa. Se kukka vain on aika ruma.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Minä huomautan, että minulla ei ole mitään sitä vastaan, että tämä poistuu. Tämä eduskunta on pilannut maineensa riitelemällä palkoistaan vuodesta toiseen. Mutta tämän asian, mistä on kysymys, minä hyväksyn ja sillä siisti. Minulla ei ole sitä vastaan, mutta populistin tekeminen omilla palkoilla on väärin näissä asioissa. Lähdän edelleen siitä, että hyvä on, jos me nyt olemme niin mahdollittoman ahkeria, niin silloinhan minä olen todella väärässä. Mutta etteihän nyt vain puhuttaisi ylimääräistä totuutta joidenkin taholta?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset rikosrekisterilaiksi ja laiksi ehdollisesta rangaistuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 368/1992 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 8

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset väestötietolaiksi ja laiksi väestökirjallinnosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 355/1992 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi tuoteturvallisuuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 4
Talousvaliokunnan mietintö n:o 13

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys n:o 49 postitoimintalainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 10) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Kun näitä kahta lakiesitystä lukee ja tarkastelee rinnakkain, mihinkään muuhun tulokseen ei tule kuin siihen, että joko nämä pitäisi kerta kaikkiaan hylätä tai eduskunnan ei pitäisi ottaa ollenkaan niitä käsittelyyn vaan panna asiat uudelleen valmisteluun. Näissä on sotkettu kaksi asiaa keskenään.

Ensiksi on vastoin kaikkia vapaan kilpailun ja markkinatalouden pelisääntöjä lisätty holhousta, valvontaa, sääntelyä ja byrokratiaa. Toiseksi aiotaan yhtiöittää Posti- ja telelaitos niin, että se toimii kuitenkin ns. vapaan kilpailun periaatteiden mukaisesti. Näitä kahta asiaa ei mielestäni pysty tarkastelemaan yhdessä. Jos haluaisi tästä ongelmanipusta jonkinlaisen järkevän lainsäädännön saada aikaan, pitäisi Posti-Tele kerta kaikkiaan jakaa kahtia. Telelaitos voitaisiin silloin joko yhtiöittää tai peräti myydä jollekin, joka ostaisi sen, ja valtio saisi rahaa. Postia sen sijaan ei saa yhtiöittää, vaan joko sen pitää olla liikelaitos tai sille pitää palauttaa sen entinen status takaisin. Se on sitä peruspalvelua, josta yhteiskunnan tulee vastata.

Nyt näissä lakiesityksissä, jos näitä tulkitsee, pannaan Postin suorittamasta peruspalvelusta maksamaan toiset yrittäjät, joille se oikeastaan ei kuulu. Minusta se kuuluu yhteiskunnan alaiselle laitokselle ja sitä ei sen takia saa yhtiöittää eikä yksityistää.

Tämän lakiesityksen lähtökohtana pidetään, että tällä parannetaan Postin palveluja syrjäseuduilla. Tämä ei kyllä tällä lainsäädännöllä onnistu.

Koska täällä onneksi liikennevaliokunnan puheenjohtaja on paikalla, niin on minun hyvä käydä läpi muutamia kohtia tästä mielestäni aivan typerästä lakiesityksestä.

Jos nämä lait toteutuvat, niin se tekee valtioneuvostosta ja liikenneministeriöstä kilpailuviranomaisen, ja se on kuin kirjanpitäjä, joka toimii omien tiliensä tarkastajana. Tämä ei voi olla normaali tilanne. Se lisää laajalla toimilupa- ja ilmoituskäytännöllä konsultaatiotarpeiden vaikutuksesta puhumattakaan byrokratiaa, lupia, ilmoitusmenettelyä, joista juuri tässä yhteiskunnassa pitäisi päästä eroon. Mutta minä en ymmärrä, miksi liberalismin airueena esiintyvä Norrback nimenomaan haluaa lisätä yhteiskunnan valvontaa. Tämä ei minun päähäni kerta kaikkiaan sovi.

Toiseksi valtioneuvoston tehtäviin ei voi kuulua postitoiminnan kehittäminen. Jos halutaan edetä Norrbackin linjalla, niin sen tulee olla silloin markkinoiden tehtävä, jos kerran halutaan täysin vapaat markkinat. Minä en Postiin täysin vapaita markkinoita halua, vaan minä haluan, että siinä on yhteiskunnalla oltava oma vastuunsa ja roolinsa.

Perusteluissa ei mitenkään määritellä, kuten normaalisti pitäisi tietenkin tehdä, niitä tavoitteita, mitä tällä ehdotuksella tavoitellaan ja millaisiin tilanteisiin se käytännössä johtaisi. Ei ole määriteltu toimilupaa eikä sen edellytyksiä, esimerkiksi hakijan riittäviä taloudellisia edellytyksiä tai ammattitaitoa ei ole määritetty, ei myöskään myöntämiskriteereitä. Jos tähän suuntaan halutaan kehittää tätä alaa, niin totta ihmeessä nämä pitäisi myös laissa määritellä.

Postitoiminnan rajaus pikälähetys ja kuriiripalveluiksi on kestävämpi, jos sitä tarkastellaan peruspostipalvelujen kohdalla ja jos sitä tarkastellaan myös EY:n direktiivien valossa. Vaikka EY-säädösten valmistelu on minun käsittääkseni vasta meneillään, on selvää, että palvelujen tulee olla kaikille saatavissa, niiden tulee olla kohtuuhintaisia ja niiden tulee olla myös sovitulla palvelutasolla. Tällä hetkellä näin ei Posti pysty

toimimaan. Jokainen tietää, että Postin palvelut ovat heikentyneet tänä aikana, kun Pekka Venamo on siellä ollut vallassa. (Ed. Suhonen: Turha juttu!)

Kun määritellään postitoiminta vapaan kilpailun alaiseksi, on kestäväntöntä, että valtio-neuvostolle ja liikenneministeriölle annetaan edes periaatteessa oikeus pakottaa jokin toimiluvan hakija vastaamaan postipalveluista sellaisilla alueilla, joille se ei ole edes hakenut toimilupaa ja joilla postitoiminta ei ole taloudellisesti kannattavaa. Mitä ihmeen yrityskulttuuria tämä on? Ei se ainakaan ole vapaata kilpailua. Olisi syytä nähdä postipalveluverkkojen luonteen erilaisuus, jos tähän lakiin mennään.

Jos kysytään, mihin tämä ehdotus postista johtaisi, niin niitä seurauksia voisi käydä tässä nopeasti läpi: Me menisimme Suomessa takaisin kannattamattomaan postitoimintaan eli tarpeeseen valtion subventoihin peruspostipalveluissa. Mikäli hinnoilta vaaditaan kustannusvastavuutta eli nollakatetta, joutuisivat maan eri osat eriarvoiseen asemaan, koska joko eri osissa olisi erilaiset hinnat peruspalveluille tai eri osissa olisi eri palvelutasotavoitteet ja palvelun laatu. Kolmanneksi: Miten tällä lailla voidaan turvata joustava postin kulku tai edes nykyinen palvelutaso? Ei ole mainintaa, miten Suomessa postien suhteet ja toiminnot järjestettäisiin ja koordinoitaisiin maan sisällä, puhumattakaan siitä, miten kansainväliset postipalvelut ja käytännön suhteet muihin posteihin järjestettäisiin. Neljänneksi: Millä kriteereillä varmistettaisiin kaikille saatavissa olevat yhtäläiset ja kohtuuhintaiset peruspalvelut kaikkien toimiluvan haltijoiden tarjoamina ja miten ne määriteltäisiin ja miten niiden toteutumista valvottaisiin? Onko tarkoituksena todellakin vain saada lisää rahaa ja virkamiehiä valvomaan tätä lakia liikenneministeriöön?

Vaikka lakiehdotus sisältää täydellisen kilpailun vapauttamisen, on se vain näennäistä. Todellisuudessa se läpimennessään rajoittaa alan yritysten toimintamahdollisuuksia vapaan kilpailun sijasta. Ei pidä puhua vapaasta kilpailusta, jos sitä ei todellakaan haluta antaa.

Suunta on toinen kuin Euroopassa, jossa monopolieja ja markkinoiden sääntelyä puretaan sekä viranomaisten sekaantumista asioihin ollaan vähentämässä.

Arvoisa puhemies! Minä toivon, että liikennevaliokunta paneutuu tähän asiaan todella huolellisesti ja palauttaa nämä hallitukselle takaisin uudelleen valmisteltaviksi siltä lähtökohdalta,

että Posti hoitaa peruspalvelua, josta yhteiskunnan tulee huolehtia, ja Tele voidaan yhtiöittää, jos niin halutaan. Toiseksi: Perustuslakivaliokunnan tulee tarkoin tutkia lainsäätämisyjärjestys. Minusta tämä on sananvapauden vastainen laki. Tässähän tietyllä tavalla yhteiskunta valvonnalla puuttuu lehtien yhteisjakeluun. Minusta tämä on silloin puuttumista viestin eteenpäinmenoon, joka on sitten sananvapauden loukkamista. Kolmanneksi: Meillä ei ole, minä tarkistin, perustuslaissa mainintaa elinkeinovapaudesta ja nyt nähdään, mikä puute se on. Ei meillä ole vapautta perustaa yrityksiä ja harjoittaa elinkeinoja. Päinvastoin, sitä kahlitaan. Perusoikeustoi-
mikunnan työtä olen joutunut seuraamaan. Se perusoikeusuudistus, joka on tulossa, sisältää elinkeinovapauden, ja nämä lakiesitykset olisivat aivan varmasti tämän uuden perustuslain perusoikeuksien vastaisia.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunta tulee varmasti hyvin perusteellisesti näihin lakiesityksiin paneutumaan ja niitä selvittämään ja myös tältä perustuslailliselta kannalta. Tästä postitoimintalaistahan on pyydetty perustuslakivaliokunnan lausunto.

Kuitenkin toteaisin, että ed. Ukkolan ohjeet liikennevaliokunnalle olivat kyllä minun mielestäni hieman ristiriitaisia: Kun hän toisaalta vaati myös tasapuolisia palveluita syrjäseuduille, toisaalta hän voimakkaasti arvosteli sitä, että tähän postitoimintalakiin sisällytetään se instrumentti, joka mahdollistaa valtiovalalle keinot turvata syrjäseutujen postinjakelu liikenteen.

Ei ole mitään järkeä tässä tilanteessa lähteä siihen, että postin jakelu sillä tavalla tehdään kaikille tämän yhtiöittämisen jälkeen vapaaksi, että voi syntyä yrityksiä, jotka hoitavat ainoastaan kannattavaa osaa eli tätä kerman kuorintaa. Nähdäkseni ei oikein muuta keinoa tämän kerman kuorinnan hillinnäksi ole kuin toimiluvapamenettely. Se on olemassa siltä varalta, että on valtiovallalla instrumentti, jota voidaan käyttää.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan myös puuttua ed. Ukkolan puheenvuoroon aivan samoin kuin liikennevaliokunnan puheenjohtaja edellä. Minä luulen,

että me olemme kannattaneet ja kannatamme Suomessa vapaata kilpailua hyvin monella tapaa, mutta on tiettyjä asioita, joissa yhteiskunnan on voitava säädellä ja puuttua peliin. Siinä mielessä kyllä tasapainon hakeminen on meidän yhteinen velvollisuutemme, miten tämän muodostettavan uuden yritysyhjän hallinto aikaan tulee muodostumaan.

Lähden kyllä siitä, että kansanvaltaisuutta eli eduskunnan roolia sekä Posti Oy:n, Tele Oy:n että Vennamo Oy:n johdossa on vietävä niin eteenpäin, että meillä on hallintoneuvosto, joka on kansanvaltaisena elimenä ikään kuin asiaa niin ohjaamassa, että myös tällaiset käytännön yksityiskohdat tulevat esille. Mutta nyt on tarkoitus myös määritellä niitä peruspalvelutehtäviä, mitkä Postille kuuluvat, ja tässä on liikennevaliokunnalla varsin haastava työ kaiken kaikkiaan edessä, ja varmasti tähän tullaan paneutumaan kaikella sillä tarmolla, minkä mahdolliset lait ansaitsevat.

Ed. S u h o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kuuntelin ed. Ukkolan puheenvuoron, niin ajattelin, että kyllä on taantumuksen kuningatar, joka puhuu tässä asiassa. Kyllä olin hyvin pettynyt. Kun hän on yleensä ollut niin joustava ja joviaali näihin asioihin, hän kuitenkin puheenvuorossaan iski korvalle tätä asiaa ja haukkui Postin palveluita. Postin palvelut kaikkien tutkimusen ja tilastojen mukaan ovat parantuneet muuallakin kenties kuin Oulussa. Ne ovat ainakin parantuneet muualla Suomessa. On turha haukkua sitä, että Posti olisi huonontunut.

Sitten monopoliasemasta. Euroopassa lähes kaikissa maissa Posti on monopolissa kirjeissä ja pienissä paketeissa, ettei kukaan muu pysty edes kilpailemaan siellä. Meillä on hyvin joustavaa. Kaikki ovat saaneet perustaa kermankuorintayhtiöitä; sen kuin ottaa parhaat palat päältä. Liikenneministeriön ja hallituksen esityshän tässä on nimenomaan se, että myös haja-asutusalueilla postinkulku ja palvelut turvataan eikä valtio joutuisi yksinomaan maksamaan näitä kaikkia kuluja, vaan myös näille yrittäjille tulisi jonkinlaisia velvoitteita. Sitten tietävästi Posti ei ole koskaan halunnut tätä näin tiukasti, vaan liikenneministeriö ja hallitus ovat tämän halunneet. Siinä mielessä pitää ainakin katsoa, että erottaa nämä asiat.

Mitä yhtiöittämiseen tulee, niin minusta on ainoa järkevä linja pitkän päälle, että näin tullaan tekemään. Meidänkin ryhmässämme ollaan eri

mieltä yhtiöittämiskysymyksestä. Postitoimintalaista me olemme sitä mieltä, että tämä on hyvä. Yhtiöittämiskysymyksessä ryhmässä on varauksellisia mielipiteitä ja lopullista kantaa ei kaikilta osin ole otettu. Mutta uskon, että ryhmässämme perinteellisesti järki voittaa, kun minä sen heille esitän, ja se tulee hyväksymään sen.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei minun puheeni ollut ristiriitainen, jos toimitaan, niin kuin minä esitin. Ei yhtiöitetä Postia vaan yhtiöitetään pelkästään Tele tai myydään Tele yksityiselle. Silloin yhteiskunta vastaa siitä rootelista, mikä sille kuuluu. Postihan on viime aikoina tullut kannattavaksi sen takia, että palvelut ovat "parantuneet" sillä tavalla, että minäkin maksan toistatuhatta markkaa vuodessa siitä ilosta, että saan postini kotiini luukkuun eikä minun tai aviomieheni tarvitse juosta aamupakkasessa postilaatikoille. Meille tulee semmoinen nippu postia, kahdelle toimittajalle, että ei yksi postilaatikko riitä edes yhden päivän posteihin. Pakkohan se on tilata luukkuun ja maksaa siitä. Tämä on sitä Postin palvelun "parantumista".

Ed. Rossi sanoi, että eduskunnan tässä pitää parantaa valvontaa ja tehdä taas uusi hallintoneuvosto. Niinpä niin. Kyllä kansanedustajat haluavat hallintoneuvostoja, joilla ei ole mitään virkaa. Jos hallintoneuvostoista ei maksettaisi sitä kuukausikorvausta, niin taatusti te ette niin monessa istuisi. Jos tyydyttäisiin pelkästään kokouspalkkioihin, jo pienisivät kyllä halut hallintoneuvostoihin.

Toisin sanoen tässä nyt taas, kun tulee tällainen postihallintokeskus ja hallintoneuvosto, tietyllä tavalla houkutellaan namupaloilla kansanedustajat tämän typerän lakiesityksen taakse. Siitähän tässä on kysymys, ei mistään muusta.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Vasemmistoliitto pitää kaikkein tärkeimpinä tavoitteinaan kunnollista perusturvaa ja perusoikeuksien toteuttamista sekä peruspalvelujen turvaamista jokaiselle suomalaiselle riippumatta siitä, mikä on hänen tulotasonsa tai missä osassa maata hän asuu.

Posti- ja myös telepalvelut ovat niitä, jotka on ehdottomasti varmistettava todellakin koko maassa ja jokaiselle samanlaisin ehdoin. Ne eivät ole mielestäni mitään liiketoimintaluonteisia toimintoja. Ne ovat palvelua, ja ne pitää järjestää, maksaa se sitten mitä maksaa.

Jotta tällainen palvelujärjestelmä toimii koko maata kattavasti, siihen tarvitaan vahva poliittinen tahto, ja se puolestaan edellyttää eduskunnan selkeää vaikutusmahdollisuutta. Posti- ja telelaitoksen muuttaminen liikelaitokseksi heikensi jo sinällään eduskunnan asemaa, ja seuraukset on nähty. Toisin kuin SMP:n uskollinen Vennamon aseenkantaja ed. Suhonen täällä väitti, postipalvelut ovat selvästi heikentyneet viime vuosina. Tästä ei luulisi olevan erimielisyyttä. Postitoimipaikkoja on lakkautettu todella paljon ja varsinkin maaseudulta. Telepuolella on saneerattu asentajia ja muita työntekijöitä hyvin paljon ulos tilanteesta, jossa työttömiä on jo muutoinkin hyvin paljon.

Osakeyhtiöittämisen ainoa idea on käsittääkseni se, että Posti Oy ja Tele Oy sekä emoyhtiö saavat lisää liikkumatilaa suhteessa eduskuntaan ja suhteessa palvelutehtävään. Näin pelkistettynä näen tämän asian. Halutaan lisää liikkumatilaa pois päin palveluluonteisesta toiminnasta eli siirrytään hyvin tavalliseen osakeyhtiön toimintaan, jossa tietysti voiton tavoittelu on päällimmäisin asia. Eduskunnan ohjaus ja valvonta jää pois, ja yhtiöt tekevät sitten, mitä tekevät. Lähtökohtana tietysti on se, että kaiken pitää kannattaa.

Tulee tietysti näitä muotoja, kuten hallintoneuvosto, mutta kyllä olemme valtionyhtiöitten osalta nähneet, mikä hallintoneuvostojen todellinen rooli on silloin, kun todella ratkaisuvia päätöksiä tehdään. Niistä on kovin herkästi tullut loppujen lopuksi yhtiöiden puolesta puhujia ja niissä on unohtunut aluepoliittinen näkemys kovin usein.

Arvioinkin, että jos ja kun yhtiöittäminen tapahtuu, myös nämä valtionyhtiöt jotka toimivat posti- ja telealalla, satsaavat voimavarojaan yhä enemmän eteläisen Suomen alueelle, Helsinki — Tampere — Turku-kiilan sisäpuolelle, missä kilpailu yksityisen sektorin kanssa käydään. Se on sitten kerman kuorintaa puolin ja toisin. Näin arvioin ilman muuta tapahtuvaksi, tännehan se kilpailu keskittyy. Häviöinä ovat silloin harvaanasutut kehitysalueet ja muut maa-seutalueet myös etelässä.

Pahasti pelkään, että esimerkiksi postinjakelun osalta tulee, ajan kanssa ainakin, dramaattinen heikennys. Voi epäillä sitäkin, jaetaan postia jatkossa edes niin usein kuin nykyään. Postitoimintalain 8 §:ssä, joka koskee postinjakelua, lähdetään siitä, että postilähetykset on jaettava vähintään jokaisena työpäivänä. Mutta sitten tulee jatko: ”jollei erityisestä syystä muuta

johdu”. Mitä nämä erityiset syyt ovat? Siitäkin tässä pykälässä todetaan: ”Jakelutavan määrittelyssä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet, postinsaajan henkilökohtaiset erityistarpeet tai muut tarkoituksenmukaiset perusteet. Eli kovin on väljää. Jollei ”erityisistä syistä muuta johdu”, silloin pitää jakaa viitenä päivänä viikossa. Mikä se erityinen syy on, joka voi muuttaa tämän? Rahapula, joka Posti Oy:tä vaivaa. (Ed. Rossi: Kelirikko!) — No, kelirikko tietysti on yksi syy, mutta onko se oikea ”erityinen syy”?

Otetaan sitten se kelirikko: Onko oikea ajatus, että Lompolon kylään ei viedä postia, kun jäät ovat heikot ja lossi ei vielä kulje ja Lompolon kylä on joen takana? Onko oikein, että postia ei sinne toimiteta, kun pitäisi kiertää ja tulisi lisää kustannuksia? Onko se oikein? Niinkö ed. Rossi tarkoitti, että se on oikein? Minusta se ei ole. Kyllä Lompolon kylän pitää saada posti silloinkin, kun on näitä ”erityisiä syitä”. Se maksaa kyllä, mutta minä lähdän siitä, että maksaa ja siitä maksetaan ja silti toimitetaan. (Ed. M. Laukkanen: Kuka maksaa?) — Kuka maksaa? Minä lähdän siitä, että valtio turvaa tietyt peruspalvelut ja jos ei muuten, ne maksetaan veromarkkoilla. Minä en missään nimessä hyväksy sitä ajattelua, joka ed. Laukkasella tuntuu olevan, että vain ne palvelut pidetään yllä, jotka itse kannattavat itsensä. Tästä maasta loppuu moni muukin toiminta, jos tälle linjalle lähdetään, mm. maatalous kokonaisuudessaan, enkä sitäkään hyväksy. Mutta tietyt asiat pidetään yllä ja sillä selvä. Jos tarvitaan, niin otetaan valtion rahaa käyttöön, koska tietyt palvelut on oltava. Eihän koulutustoimintakaan kannata rahallisesti, jos ajattelee hyvin lyhyellä tähtäimellä. Eihän se tuota itseään, mutta siihen käytetään veromarkkoja ja niin pitää tehdäkin. On monia muitakin toimintoja, joita pitää pitää yllä, säilyttää ja vieläpä kehittää, vaikka välitön tuotto ei olisikaan se, mikä on menoerä sillä hetkellä.

Kilpailukysymyksessä ylipäätä pidän suurena virheenä sitä, että kaukopuhelujen osalta siirryttiin kilpailulinjaukseen. On yltiöliberalismia ihan suoraviivaisesti sanottuna. Se on ainutlaatuista Euroopassakin, että rakennetaan rinnakkaiset kaukopuhelujärjestelmät. Siinä palaa rahaa muutama ylimääräinen miljardi, kun rakenteet tehdään. Nekin miljardit loppujen lopuksi maksaa joku. Ne ovat päällekkäisiä ja turhia investointeja, ne maksetaan. Kuka ne maksaa? No, firmat ja kuluttajat eli palvelujen käyttäjät loppujen lopuksi.

Herra puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on ollut yhteydessä eri tahoille ja myös työntekijäryhmiin. Kuten tunnettua, työntekijäryhmistä suurin eli Postin työntekijät vastustavat yhtiötystä eli tätä lakiesitystä, ja tälle on minusta hyvin vahvat perusteet. Jos tähän mennään, ilman muuta palvelutaso heikkenee edelleen ja työntekijöiden asema käy turvattomammaksi. Se on minusta ilman muuta selvä seuraus.

Telepalvelun piirissä olevat työntekijät antavat tukea tälle esitykselle, niin kuin tiedetään. Kuitenkin he tuovat esille sitä, että Tele jo nyt rikkoo aiesopimusta sanomalla irti työntekijöitä. Ei se tilanne tästä heidän osaltaan missään nimessä parane, jos yhtiötys tulee, vaan vaikeutuu, kun eduskunnan mahdollisuus vaikuttaa heikkenee edelleenkin.

Herra puhemies! Minä olen siis peruspalvelulinjalla ja lähdän siitä, että valtio ne hoitaa ja tähän ei osakeyhtiömalli missään nimessä tarkoituksenmukaisin ole. Jos tähän yhtiöitysmalliin mennään, minusta sitten on selvitettävä tarkkaan, onko tämä ehdotus semmoinen, jonka mukaisesti eletäisiin. Tässähän lähdetään siitä, että on emoyhtiö, on Tele Oy, on Posti Oy. (Ed. Ukkola: Liikaa!) Täytyy katsoa tarkkaan, jos tässä ei pystytä tätä yhtiöityshanketta pysäyttämään, onko tässä päällekkäisyyttä ja jotakin turhaa, (Ed. Ukkola: On!) kun tämmöiseen malliin on menty. Minusta sitä pitää tarkastella erittäin tarkasti ja katsoa sitten, mikä tässä on viisain organisaatiomalli, jos tälle tielle lähdetään. Minä olen siis peruspalvelulinjalla ja yhtiötystä vastaan, mutta jos täällä eduskunnassa toinen enemmistö on, niin sitten pitää tietysti katsoa myös tämä organisaatiomalli vielä keran.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tekisi mieli kysyä ed. Tennilältä, onko hän sitten tyytyväinen nykytilanteeseen, siis liikelaitosmalliin, kun hän lähtee siitä, että peruspalvelutehtävän suurin uhka on eräällä tavalla Postin osakeyhtiöittäminen. Näinhän asia ei ole, vaan peruspalvelutehtävän mahdollisuus on nimenomaan kirjoitettu nyt käsitteillä olevaan postitoimintalakiin, ja sen myötä on mahdollisuus myöskin tehdä Postin osakeyhtiöittäminen. Lähdän siis siitä, että peruspalvelutehtävät tulee määritellä laissa, se tulee määritellä tässä postitoimintalaissa. Sitä paitsi se on siellä jo tällä hetkellä muotoiltu kohtuullisen hyvin.

Nyt täytyy ed. Tennilän muistaa, että tätä peruspalvelutehtävää ei tällä hetkellä ole määriteltä missään, ei missään lakisääteisesti, eikä myöskään lakisääteisesti, mikä on Postin ja asiakkaan välinen suhde. Sen takia me tarvitsemme välttämättä postitoimintalain. Sen vuoksi tavallaan minusta yhtiöittämiskysymys ei ole tässä peruspalvelutehtävän uhka, vaan pitkän päälle se myöskin mahdollistaa sen, että Posti pystyy liiketaloudellisesti terveenä yhtiönä hoitamaan myöskin peruspalvelutehtävät.

Kuuluuko sitten eduskunnan ääni, isännän ääni, omistajan ääni tänä päivänä liikelaitosmallissa? Minun vastaukseni on, että se ei kuulu. Siis nykyinen malli, jossa Posti-Tele toimii eräällä tavalla liikenneministeriön alaisuudessa, valvonassa, jättää eduskunnalle tavattoman vähän vaikutusmahdollisuuksia Postin toimintaa määriteltäessä. Sen vuoksi on aivan olennaista, että isännän ääni tulee tässä mallissa kuulumaan nykyistä paljon paremmin. Minusta on myöskin tärkeää, että tämä asia tulee kirjoitettua lakitoisesta mukaan.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika pitkälle tässä asiassa tällä kertaa kyllä voi olla ed. Tennilän kanssa samaa mieltä. (Ed. Rossi: Liberalismi ja taantumus kohtaavat!) Täytyy hyvin tarkkaan katsoa, jos kerta tälle tielle mennään, mitä se sitten vaikuttaa. Ed. M. Laukkanen, joka kuuluu liikennevaliokuntaan, ei kuunnellut minun puhuttani. Jos tämä lakiesitys otetaan lähtökohdaksi, siinä on kaksi muutosta, jotka on tehtävä. Me emme tarvitse emoyhtiötä, ja Vennamo joutaa työttömyyskortistoon.

Meille riittää silloin Tele ja Posti, jotka toimivat itsenäisinä, erillisinä yhtiöinä. Jos Posti yhtiötettynä osakeyhtiönä ei pysty hoitamaan peruspalveluja, silloin tulee subventiovaatimus, silloin täytyy valtion, yhteiskunnan, subventoida. Sitä ei saa panna muiden yksityisten yrittäjien maksettavaksi, niin kuin tässä nyt yritetään panna.

Toinen heikkous tässä on se hirvittävä lupamenettely, mikä tähän kuuluu, ja byrokratian lisääminen. Siis toimilupamenettely nykyisenä aikana on täysin päätöntä. Ei kai ed. Laukkanen tällaista järjestelmää Suomeen halua? Meillä on elinkeinonharjoittajat jo muutenkin niin rasitettu luvilla ja lippusilla ja lappusilla, että tähän maahan ei tarvita yhtään ainutta järjestelmää enää, joka merkitsisi uusia lupia ja uusia hallintoja ja järjestelmiä ja valvontaa.

Ed. S u h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On mielenkiintoista, kun taantumuksen kaksi äärilaitaa, ed. Ukkola ja ed. Tennilä, kohtaavat tässä asiassa toisensa. Sitä on mielenkiinnolla kuunneltava. Sanoisin ed. Tennilälle, jos hänellä on käsitys, että eduskunta tällä hetkellä pystyy valvomaan näitä valtion liikelaitoksia, että en ole kyllä vielä nähnyt, mutta voi olla, että jossain muualla kuin tässä salissa niitä valvotaan. Tällä salilla ei ole mitään valvontamahdollisuutta käytännössä, teoriassa tietenkin on.

Ed. Tennilä puhui siitä, että johonkin kaukaiseen kylään pitäisi posti viedä. Turussa asuvana ja saaristossa paljon liikkuvana näen, kun saaristoon nämä lautat ajavat sitä Åbo Underrättelseriä, joka laituriin viedään. Kyllä minä sanon, että siinä maksaa maltaita sekin lehti kyllä, kun viedään sinne. Ei ole muusta postista kysymys, kun viedään melkein vain Åbo Underrättelseriä, neljä viisi miestä laivalla, ja viedään pikku lehtikääröjä ja taas pysäytetään ja viedään. Jos tämä on tarkoitus, niin minä tykkään, että silloin veronmaksajain rahoja käytetään väärin näin perusteelliseen palveluun, että joka päivä täytyy viedä kaikille. Olen sillä kannalla, että se pitäisi jollain muulla rahoituksella tehdä mutta ei veronmaksajien rahalla yksinomaan. Kyllä se on kallista.

Mitä ed. Ukkolan liberalismiin vielä tulee, niin eihän hän ole koskaan muuta harrastanutkaan kuin ihmisvainoa. Taas se tuli tänään esille.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tennilä on sikäli aivan oikeassa — ja uskon, että liikennevaliokuntakin tulee olemaan samaa mieltä — että postipalvelut on turvattava koko maassa. Tietysti siinäkin pitää olla järki mukana: Jos tiet ovat vaikkapa poikki — kelirikosta puhuttiin äsken — tai jääyhteydet tai muut eivät anna myöten, niin kyllä tietysti järki täytyy olla päässä. Minä uskon, että asukkaatkin ymmärtävät tämän. Mutta ilman muuta lähtökohdana on, että postipalvelut on turvattava yhtä tasapuolisesti koko maassa.

Kysyisin ed. Tennilältä, mikä sitten paras järjestelmä, kun puhutaan kansanvaltaisesta valvonnasta. Silloin kun maan posteja pelastettiin ja vaikka itse kukin työssä ehkä on ollut mukana, niin näin se vain tästäkin talosta posti lakautettiin eikä siinä näköjään 200 kansanedustajaa pystynyt vaikuttamaan. Siinä mielessä uskaltaisin puolustaa hallintoneuvostojen roolia, kun sanotaan, että niillä ei ole mitään merkitystä,

että se on kiinni hallintoneuvostosta itsestään. Se ottaa ja erottaa johtajia ja määrää järjestyksen, miten homma kulkee. Jos hallintoneuvostojen rooli laajemmaltikin on karannut käsistä, niin silloin täytyy tietysti niissä olevien ihmisten miettiä, ovatko asiat menneet kohdalleen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ota tässä vaiheessa kantaa siihen yhtiöitetäänkö vai ei, koska kanta on vielä epäselvä. Mutta ed. Tennilän väitteeseen siitä, että Postin palvelut olisivat viime vuosina selkeästi huonontuneet, totean, että se on täysin perätön. Minullekin on tullut erilaisia näkemyksiä hyvinkin paljon Postin kehityksestä, mutta valtaosa on ollut positiivisia. Joissakin tapauksissa on ja varmasti perustellustikin esitetty negatiivista arvostelua.

Postin palvelujen huononeminen tehtiin edellisten vaalien alla lyömäaseeksi vennamolaisia eli SMP:tä vastaan. Nytkin täällä joka toisessa puheenvuorossa puhutaan Vennamosta, hän on kaiken pahan alku ja juuri tässä asiassa. Mutta todellisuus on se, että keskimääräisesti katsoen Postin palvelut ovat parantuneet. On selvä asia, että on eräitä sellaisia kohtia, joissa on ehkä toisenlaista kehitystä, mutta sitä on kaikenlaisten toimenpiteiden yhteydessä. Siis pitäisi pikkuhiljaa lopettaa se puhe, että kehitys on vienyt postipalvelujen systemaattiseen heikkenemiseen. Se ei pidä paikkaansa. Toivottavasti keskusta ei enää seuraavien vaalien alla käy torpasta torppaan ovella kertomassa, kuinka vennamolaiset ovat vieneet teidän postinne, kun he eivät kerran usko sitä, kun sitä ei ole viety edes. Näin on asia.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puhun vain paikaltani vastauspuheenvuoron. Kiinnitin huomiota ed. Markku Laukkasen puheenvuoroon. Hän puhui kyllä hyvin myös peruspalvelujen turvaamisesta. En ole aivan varma, käsitämmekö Postin peruspalvelut samalla tavalla, oletan, että käsitämme. Ed. Markku Laukkanen, minä kyllä väitän, että silloin, kun Posti liikelaitostettiin, muodostettiin valtion liikelaitokseksi eduskunnassa, kyllä täällä pöytäkirjoihin kirjattiin ajatus siitä, että eduskunnan tulisi voida määritellä ne puitteet, miten laajasti Posti palvelunsa järjestää. (Ed. M. Laukkanen: Se ei ole laissa!) Eduskunta ei koskaan edellyttänyt sitä, että esimerkiksi 200 postitoimipaikkaa suljetaan. Kuitenkin Posti teki näin.

Sen jälkeen tuli kuntien ja maakuntaliittojen ja eri tahojen valtavia lähetystöjä ja täällä sitten

kaikkien eduskuntaryhmien puheenjohtajat vaakuuttivat, että kyllä tämä asia korjataan. (Ed. Aittoniemi: Mutta ei rahaa!) — Asian korjaaminen olisikin vaatinut budjettirahoitusta, mutta siihen eivät suostuneet hallitus eikä eduskunnan enemmistö. — Siis liikelaitostaminen johti tällaiseen tilanteeseen. En väitä, että se oli pääjohtaja Pekka Vennamon syy, mutta hänen aikanaan näin tapahtui.

Jotta nyt ei tulisi leimattua erästä puoluetta ja äsken mainittua pääjohtajaa, niin kuten täällä eräänä välihuomautuksena totesin, aikanaan posti jaettiin tässä maassa kaksi kertaa päivässä. Se aika oli kyllä paljon ennen Vennamon pääjohtajakautta. Kyllä siis yhteiskunnalliset palvelut ovat heikentyneet ennenkin, mutta viime aikoina erityisen voimakkaasti. Tosin Posti on monipuolistanut palveluita.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkanen totesi puheenvuorossaan ja välihuudossaan, että ei ole laissa mitään määritelmiä peruspalveluista.

Niin kuin ed. Laine täällä totesi, eduskunnassa on budjettien yhteydessä lukemattomia kertoja käsitelty tätä asiaa. Muun muassa SMP:n eduskuntaryhmä on esittänyt ja myös muut oppositiopuolueet esittäneet nimenomaan sitä, että kun voimassa olevan lain mukaan eduskunta määrittelee palvelutavoitteet ja -velvoitteet ja jos siellä määritellään kannattamattomia palveluja, silloin budjetin kautta Postille osoitetaan näitä rahoja. Mutta valitettavasti ed. M. Laukkanen, te ette ole olleet mukana tukemassa tällaisia esityksiä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä postitoimintalaki tarvitaan ilman muuta, mutta parempana kuin esitys nyt on. Tässä on tämä paha 8 §, sen 2 momentti, jossa lähdetään siitä, että postilähetykset on jaettava jokaisena työpäivänä, jollei jostain erityisestä syystä muuta johdu. Se on porsaanreikä tai kenen lieenee mentävä reikä. Palvelujen heikentämisen pykälähän se on ilman muuta. Se on tarkoituksella sinne kirjattu ja antaa pelivaraa siihen, että osassa maata ei postia saakaan edes arkipäivinä. (Välihuuto) — Kyllä minusta pitää lain olla sellainen, että postipalvelut turvataan jokaisena arkipäivänä koko maassa, enkä kansalaisten osalta tule mitään eriarvoisuutta hyväksymään myöskään tältä osin. — Minä pidän hyvänä mallina sitä, että tulee postitoimintalaki ja liikelaitosjärjestelmä, jossa eduskunnalla on iso

rooli, jos se sitä haluaa käyttää, erittäin selkeä roolinsa, jos se haluaa käyttää. On eri asia, mitä se haluaa.

Osakeyhtiöstä totean lyhyesti vain, että osakeyhtiö on osakeyhtiö. Se toimii osakeyhtiölain mukaisesti ja sen on tuotettava voittoa. Se on hyvin selkeää myös juridisesti. Osakeyhtiö on osakeyhtiö. Sillä ei ole muita velvoitteita, kun lähdetään ihan tosiasioita katsomaan, kuin toimia kannattavasti. Silloin karsitaan se, mikä ei kannata.

Ed. L o u e k o s k i: Herra puhemies! Parikymmentä vuotta sitten istuneessa Sorsan I hallituksessa oli sisäministerinä, eräänlaisena vaa'ankieliministerinä, Postipankin silloinen pääjohtaja Heikki Tuominen, joka budjettipoliitikkaa katsellessaan totesi valtion palveluiden kehittämisen suunnasta, että pian meillä on yhteiskunnan kustannuksella teatteri joka kylässä, mutta postia ei enää kanneta. Hän oli huolestunut siitä, että vanhoja perinteisiä peruspalveluita ei otettu budjettitaloudessa niin vakavasti kuin olisi pitänyt.

Tämä seikka on vaivannut perinteisten yhteiskunnan palveluitten kehittämistä meillä aika kauan. Posti- ja telelaitos on eräs niistä laitoksista, jotka tästä, sanoisinko, välinpitämättömyydestä ovat vuosikausia ja vuosikymmeniä kärsineet. 80-luvun lopulla valtion vanhoja työvirastoja muutettiin liikelaitoksiksi, rautatielaitos ja Posti- ja telelaitos siinä mukana. Niistä tuli valtion liikelaitoksia.

Siinä yhteydessä itsekin olin aika tavalla mukana ottamassa kantaa laitosten tulevaan organisaatiomuotoon. Voin tässä tunnustaa vastustaneeni aika pitkään ja sitkeästi mm. Posti- ja telelaitoksen muodostamista liikelaitokseksi, sellaiseksi, jona se on toiminut 3,5 vuotta. Perustelut, joitten takia olin hyvin epäileväinen, olivat sellaisia, että kun tälle liikelaitoslinjalle lähdetään, eduskunta, joka perinteisesti on ollut vähän kylmäkiskoinen määrärahopoliitikassa näitä palvelutehtäviä kohtaan, etäännyy vastuusta ja laitokset joutuvat varsinaiseen rationalisointikierteeseen, jossa asiakasläheisyys jää loitomaksi.

Senkin voin tunnustaa, että minut pantiin niin sanotusti järjestykseen mm. julkisen alan ammattiliittojen toimesta, ja olin sitten muiden mukana säättämässä valtion liikelaitoslakia ja tekemässä Posti- ja telelaitoksesta liikelaitosta. Postiliiton silloinen puheenjohtaja, joka tätä puheenvuoroa kuuntelee, muistaa varmasti nuo

tapahtumat hyvin elävästi, niin kuin Posti-Telen nykyinen pääjohtajakin, joka oli mukana keskeisellä tavalla silloin käydyissä neuvotteluissa.

Juuri se, että perinteinen palvelutehtävä jää erilaisten taloudellisten seikkojen, voittojen, varjoon, oli pelkoni. Tekisi mieli nyt sanoa, että johan minä sanoin, mutta en kuitenkaan sano.

Tällä hetkellä tilanne Posti-Telen kohdalla on sellainen, että käsitykseni mukaan postitoimintalain säätäminen on ensiarvoinen tehtävä. Tähän seikkaan on kiinnittänyt huomiota eduskunnan oikeusasiamieskin niin kuin lain perusteluissa sanotaan. Asianlaita on niin, että yli 350 vuotta jatkunut peruspalvelutehtävä on vain jäänyt säätämättä. Mitä se sisältää, minkälaisia velvollisuuksia yhteiskunnalla on huolehtia postinkulusta, on ollut niin itsestäänselvänä pidetty asia, että lakia ei ole säädetty. Nyt sitä ollaan säätämässä.

Koko tämän organisaation ja postitoimintaperiaatteen ja postinjakelun kannalta kaikkein keskeisin kysymys on juuri se, minkälainen postitoimintalaki maahan saadaan. Kun se on riittävän määrätietoinen ja lähtee niistä tavoitteista, joita täällä käytetyissä puheenvuoroissa on esillä pidetty, eli siitä, että koko maan on oltava varman postinjakelun piirissä, niin se tyydyttää kyllä minua ja varmasti koko sosialidemokraattista eduskuntaryhmää. Tässä suhteessa eduskunnan on syytä kaikissa ryhmissä ottaa asia sillä vakavuudella, että kun tällainen palvelutehtävä jollekin laitokselle tai virastolle asetetaan, niin annetaan sille virastolle resurssit ja mahdollisuudet hoitaa tehtävänsä kunnolla. Posti- ja telelaitoksen kohdalla tästä on ollut aika paljon riitaa. Organisaatiomuoto sinänsä ei ole kovin tärkeä, jos annetaan mahdollisuudet hoitaa tehtävä kunnolla.

Eduskunta on ollut hieman, sanoisinko, epärehellinen tai kannanotoissaan kaksijakoinen. Palvelutehtäviä kyllä korostetaan mietinnöissä runsaasti, mutta kun budjetin vahvistamisen aika tulee, näihin palvelutehtäviin ei annetakaan markkoja. Tämä seikka on toinen, joka menee organisaatiomuotojen edelle.

Ensin periaatteet selviksi, sitten niitten periaatteitten käyttämiseksi riittävät voimavarat ja sitten vasta organisaatiokysymykset.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta olen pienemmän työryhmän vetäjänä viime viikkoina käynyt keskusteluja Posti-Telen kehittämisen periaatteista mm. eri ammattiliittojen kanssa. Näyttää siltä, että Telen yhtiöittämistä pidetään hyvin selvänä asiana. Hyvin monella taholla on jopa vaadittu, että Tele yhtiönä pitäisi

siirtää kokonaan pois liikenneministeriön hallinnonalalta muitten valtionyhtiöitten tapaan hallinnoitavaksi kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla. (Ed. Ukkola: Sekin olisi parempi!) — En tiedä, olisiko se parempi tai ei, mutta näin on vaadittu.

Näyttää siltä, että jokseenkin laaja yhteisymmärrys Posti- ja telelaitoksen piirissä, sen henkilökunnan piirissä, ja muutenkin, mm. ammattiyhdistysliikkeen piirissä, on siitä, että Tele pitää yhtiöittää. Sille pitää antaa kilpailumahdollisuudet paitsi kotimaassa myös kansainvälisillä markkinoilla, missä tällä hetkellä onneksi suomalaisilla on varsin vahva ja hyvä asema.

Postin yhtiöittäminen sen sijaan näyttää monella tavalla ongelmalliselta. Ensimmäinen ongelma on juuri siinä, minkä aluksi sanoin: asioiden etenemisjärjestyksessä. On nähtävä minkälaisen sisällön postitoimintalaki saa, minkälaisia tehtäviä se postinjakelulle yhteiskunnan toimintamuotona asettaa ja minkälaiset resurssit sitä kautta on ohjattavissa postinjakeluun. Kun tämä puoli on selvä, organisaatio sen jälkeen on sittenkin toisarvoinen kysymys.

Sosialidemokraattien piirissä käydyssä alustavassa keskustelussa tähän saakka on suhtauduttu suurin epäluuloin Postin yhtiöittämiseen. Perusteena on juuri epäselvyys postitoimintalain sisällöstä siinä suhteessa, minkälaisia velvollisuuksia se mahdolliselle yhtiölle antaisi, mutta myös ylipäättänsä tällaisen perustehtävän yhtiöittämiseen nähden tunnetaan epäluuloja. Jos asiat hoidetaan kunnolla ja voimavaroja on käytössä, tuskin siinä yhtiötä tarvitaan.

Lisäksi Postin henkilökunnan asema on aiheuttanut huolta. Muun muassa henkilökunnan eläkeasioiden selvittely näyttäisi alustavien tietojen mukaan tuottavan sellaisen tuloksen, että suurella osalla postilaitoksen nykyisestä henkilökunnasta eläke-edut oleellisesti huononisivat. Itse en ole mikään eläkeasioiden ekspertti, mutta kun liikennevaliokunnan herra puheenjohtaja kuuntelee tätä keskustelua ja kuulee tämänkin puheenvuoron, toivon, että valiokunnan käsitellyn yhteydessä mm. tämä asia perusteellisesti selvitetään. Tapanahan on ollut, että julkisten laitosten organisaatiota muutettaessa henkilökunta on voinut säilyttää suurin piirtein vanhat etunsa, olkoot ne palkkoja, eläkkeitä tai muita henkilökunnalle neuvoteltuja etuja. Tämä näyttää hyvin tärkeältä siinä suhteessa, että mm. eläke-etujen huonontuminen on suorastaan radikaalia, jos minulle kerrotut tiedot siinä suhteessa pitävät paikkansa.

Toistan siis vielä, että sosialidemokraatit tulevat suhtautumaan asiaan juuri tässä järjestyksessä: Ensin haluamme nähdä postitoimintalain täsmällisen sisällön ja postitoimintalain määräämiin velvollisuuksiin annettujen voimavarojen määrän ja vasta sitten otamme kantaa organisaatioon. Kun organisaatio on tässä suhteessa toisen luokan kysymys, siihen ratkaisemme kantamme siinä yhteydessä, kun näemme, miten muut asiat kaiken kaikkiaan etenevät.

Hallituksen esitys on hyvin mielenkiintoinen silläkin tavalla, että nyt perustettaisiin yksi osakeyhtiö, joka sitten myöhemmin käsittäisi useampia yhtiöitä, eräänlaisen yhtiöryppään — teleyhtiön, postiyhtiön — ja niin kuin esityksessäkin sanotaan, kenties muitakin yhtiöitä. Siitä tulisi jonkinlainen konserni. Ilmeisesti ainakin alkuvaiheessa, jos tälle linjalle mennään, tämä on ihan järkevää siitä syystä, että Telellä ja Postilla on paljon yhteisiä palveluita mm. hallinnon, atk-palveluiden ja kuljetusten alueella. Kun yhtiöittämisen linjalle on päätetty lähteä, tämä ehdotus on tältä osin hyvin johdonmukainen.

Asia jää sosialidemokraattien kohdalla kyllä vielä kaipaamaan tarkempaa selvitystä erityisesti postiyhtiön osalta.

Ed. M. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Oli erittäin mielenkiintoista ja ehkä hyvä kuulla myöskin ed. Louekosken puheenvuoro, jossa hän hahmotteli sosialidemokraattien — näin ymmärsin — hyvin myönteistä lähtökohtaa koko tähän lainsäädäntöön.

Olennaista todellakin on postitoimintalaki. Olisin vielä halunnut ed. Tennilälle tässä yhteydessä muistuttaa juuri siitä, mihin ed. Louekoskin kiinnitti huomiota, että peruspalvelutehtävä on nyt ensi kertaa selkeästi lakiin kirjoitettu, ja se on kirjoitettu mielestäni hyvin. Kaikki julkisuudessa käydyt keskustelut laatikkokiistoista ja muista vastaavista ovat toisarvoisia. Ne ovat huomattavasti vähäisempiä kysymyksiä, ja nekin on minusta tässä pykälässä aika hyvin kirjoitettu ulos.

Mitä tulee henkilöstöseuraamuksiin, minusta olisi olennaista, että tältä osin myöskin perustuslakivaliokunta tutkisi kysymyksen ja tekisi hyvin selväksi sen, mitä seuraa, kun tällä hetkellä olevat virkamiesten virat ja virkasuhteet lakkautetaan ja niistä tulee osakeyhtiön työsopimus-suhteita. On aivan selvää, että tässä eivät välttämättä kaikki samat pelisäännöt toimi kuin niissä tapauksissa, kun on tehty tähän mennessä liike-

laitoksia. Tässähän on tuoreita esimerkkejä keskustelusta esimerkiksi Imluuhallituksen ja Autokisterikeskuksen liikelaitostamisen yhteydessä.

Lopuksi vielä, herra puhemies: Ed. Aittoniemi kiinnitti huomiota edellisiin eduskuntavaaleihin ja tapahtuneisiin muutoksiin Postin palveluissa. Ed. Aittoniemi, täytyy sanoa, että yhdyin kyllä näkemykseenne. Aikaisemmin omassa kotikylässäni Valkealan Selänpäässä posti haettiin kello 10 kilometrin päästä. Nyt se saadaan kello 8, vaikka postitoimipiste sinänsä on lakkautettu, myöskin kirjeposti kello 8 kannettuna noin 100 metrin päähän. Tämä nyt vain on yksi esimerkki siitä, että kehitys ei välttämättä ole kaikin tavoin ollut huonoa.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Ed. Louekosken puheenvuoro oli tasapainoinen ja asioihin perehtynyt edustajan puheenvuoro. Mikäli sosialidemokraatit tällä tavalla suhtautuvat asiaan myöhemminkin, uskon, että näiden lakien käsittely tulee olemaan hyvin asiallista ja tulokseen johtavaa.

Eläkekysymyksissä ja näissä tämäntapaisissa eduissahan virkamiehet liikelaitostuksen yhteydessä saivat parempia etuja, kuin valtion virkamiehillä oli. Ne on kuitenkin jo tähän mennessä lainsäädännössä purettu. Itselleni oli uutta tämä merkittävä heikkeneminen, mutta tietysti on muistettava, että kokonaisuudessaan tämän yhteiskunnan eläkekysymyksissä asia vain on niin, että niistä päätöksistä ei voida tulevina vuosina pitää kiinni, joihin on uskottu ja joista joskus on sovittu. Me kaikki varmasti joudumme jossain määrin niistä luopumaan. Tämä on kuitenkin selvittävä asia.

Ajattelisin, että tämä Posti-Telen yhtiöittämisiä ja -ajatus on saattanut siinä mielessä olla jopa hyvin myönteinen asia, että se on ollut se katalysaattori, se indikaattori, joka on pannut pakon mieltä myöskin postitoimintalakia tähän maahan. Tuskin ilman tätä tilannetta vielä tänäkään päivänä olisi postitoimintalakia ryhdytty kehittämään. Mikäli olisi edelleen jatkettu liikelaitosmallilla ilman sen tarkempia säädöksiä tässä tilanteessa, joka sallii kaikenmoisten kermankuorijoitten esiintyä markkinoilla, me olisimme voineet ennen pitkää ajautua hyvin vaikeaan tilanteeseen erityisesti niiltä osin, kuin on vaikeuksia peruspalvelua hoitaa.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski on ihan oikeassa. Jos hän olisi ollut

jämäkämpä eikä taipunut aina ammattiliittojen saneluun, niin ilmeisesti meidän ei tällä hetkellä tarvitsisi keskustella asiasta eikä postitoimintalakia sinänsä tarvittaisi. Minusta on hirtittävää yhteiskunnallista kehitystä se, niin kuin ed. Louekoski sanoi, että itsestäänselviin asioihin, hän käytti nimenomaan tätä sanaa, joudutaan tekemään lainsäädäntö, kun eduskunta ei pidä huolta perusasioista tässä maassa vaan rakentaa suurin piirtein oopperatalon joka pitäänsä. Siitä on kysymys tässä laissa elikkä yhteiskunnallisesta sääntelystä, kun joka asiaan pitää saada lainsäädäntö. Varmasti tässä tapauksessa on pakko saada, kuten oikeusasiamies asian ilmaisi, mutta kyllä oikeusasiamiehenkin kannanotot joskus ovat sellaisia, että turhaa lainsäädäntöä hän omista kannanotoissaan edellyttää yhteiskunnalta ja eduskunnalta.

Mutta ed. Louekoski ei sanonut sanaakaan perusongelmasta elikkä ei vastannut kysymykseen, miksi tällä ehdotuksella halutaan säädellä muun kuin valtion omistaman Posti-Telen tarjoamia postipalveluja. Mikä on sen perimmäinen syy? Minusta se on sosialismi, suoraan sanoen.

Ed. Aittoniemi, minä ilmeisesti olen semmoisen väliinpuutoaja, jonka postipalvelut ovat joka paikassa huonontuneet. Ne ovat huonontuneet Oulussa ja ne ovat huonontuneet kesämökillä. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Mies ei juokse, vaan mies maksaa toistatonna vuodessa siitä, että saa postin. — Kun aikaisemmin kesäasuntoon tuli posti kello 9, niin nyt kun Postin palvelut ovat ”parantuneet”, se tulee kello 13. (Ed. Aittoniemen välihuuto) — Ei se minusta ole yhdentekevää.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Tärkeintä on minun mielestäni koko tämän asian yhteydessä se, että perinteinen peruspalvelutehtävä hoidetaan ja kunnolla. (Ed. M. Laukkanen: Kyllä, eikä siihen kuulu kesämökkiä!) — Kuulokoon siihen ed. Ukkolan kesämökki tai ei ja tulkoon sitä postia enemmän tai vähemmän, niin tämä palvelutehtävä on hoidettava ja eduskunnan on pidettävä huoli siitä, että resurssit annetaan.

Mitä tulee postin yhtiöittämiseen, kerroin jo, että sosialidemokraatit suhtautuvat siihen hyvin arvellen, elleivät suorastaan kielteisesti. Lopullinen kanta muodostuu sen mukaan, minkä sisälön postitoiminnan järjestäminen postitoiminta-

laissa saa, minkälaiset resurssit sinne ollaan valmiit antamaan. Saatamme olla kokonaan kielteiselläkin kannalla, jos ei synny sellaista ratkaisua, jonka tämän perustehtävän säätelyssä haluaisimme. (Ed. Saari: Älkää niin äkkiä vetäköt takaisin!) — En minä vedä mitään takaisin. Minä sanoin sen äsken ehkä vähän sivistyneemmin, mutta sanotaan se nyt näin suoraan, kun ei tunnukaan menevän perille.

Sitten lisään vielä, että tämä yhtiöittämisasia näyttää olevan sellainen, että siinä on halua jonkin verran jälleen kurittaa henkilökuntaa. Sitä me emme tule hyväksymään. Tätä organisaation muutosta emme salli niin toteutettavaksi, että kavennuksot ja säästöt otetaan jälleen kerran pienipalkkaisen henkilökunnan selkänahasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

10) Hallituksen esitys n:o 50 laiksi Posti- ja telelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi

valtiovarainvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

11) Hallituksen esitys n:o 53 laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 54 laiksi pienyrityksen vuosilomarahasta annetun lain kumoamisesta

talousvaliokuntaan:

13) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 21 laeiksi talletuspankkien toiminnasta annetun lain ja pankkitarkastusvirastosta annetun lain muuttamisesta

ulkoasiainvaliokuntaan:

14) Asetus 30 päivältä huhtikuuta 1993 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta (A 1)

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

15) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 29)

16) Talousvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 51)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

